گە[illegible]رسن

بەرازەوان

وەرگێڕانی: عەزیز گەردی

بەڕێوەبەرێتی گشتی خوێندنی کوردی چاپی کراوە

سەرچاوەکە :

HANS ANDERSEN'S FAIRY TALES.

(A SELECTION)

LONDON UNIVERSITY PRESS.

1959

Scanned with CamScanner

پێشەکی

منداڵینە ، ڕۆژتان شاد •

وەرن دانیشن هەندێ هەقایەتی خۆشتان بۆ بگێڕمەوە • زووکەن وەرن • ئەوەی درەنگ بێ پێکی ناکەین •

وای هەقایەتەکان خۆشن ! پێشتر نەمبیستبونو نەمدەزانین • ئەو ساڵ زستانێ دونیا تەڕو تووش بوو • باو باران بوو • ڕێبوارێکی بێگانە هاتو لای دایە ماڵمان • منیش بەخێرهاتنێکی گەرمم کرد • کە زانیم هەقایەتان دەزانێ چەند شەوێك ئێزنم نەدا ، بڕوا • داوام لێکرد هەندێ هەقایەتم بۆ بگێڕێتەوە • ئەویش تکای گرتمو قسەی نەشکاندم • دەستی پێکرد بە روویەکی خۆشو بە دەنگێکی نەرمو ناسك چی هەقایەتی دەزانی بۆی گێڕامەوە •

پێش ئەوەی بڕوا پێی گوتم گەردەنت ئازا نەبێ ئەگەر ئەم هەقایەتانە بۆ منداڵان نەگێڕیتەوە • منیش بەناوی خۆمو بە ناوی ئێوەوە سوپاسم کردو گفتیشم پێدا هەقایەتەکانی بۆ ئێوە بکەمە دیاری • بەتایبەتی لە ساڵێکی وەکو ئەم ساڵ کە ساڵی ئێوەیە • ئێوەش هەقێ خۆتانە

لەم ساڵە ناقانەیەدا داوای هەموو مافێکی خۆتان بکەن • ئاخ ! چ بکەم مافی ئێوە لە دەستەمن نی‌یە • ئەگەر لە دەستەمن با بڕوا بکەن وەکو چوکلاتی شیرین دەمخستە نێو زاری بچکۆلەتانەوە •

منداڵینە !

ئەز هەر هەندەم لە دەست دێ بە بۆنەی ئەم ساڵە پیرۆزەوە هەندێ هەقایەتی خەڵکتان بە زمانی خۆمـان بـۆ بگێڕمەوە خەمی سەر دڵـی بچکۆلەتان نەختێ بڕەوێنمـەوە ئەگەرچی دەزانـم خەمی ئێوە لە خەمی ردێن‌سپی وولاتان زیاترەو بە هەقایەتۆکەی بێگانان ناڕەوێتەوە بەڵام چ بکەم لەو هەقایەتانە زیاتر هیچ دیاری شك نابەم کە ئێوە نـەبێ هەموو منداڵانی دونیا بە زمانی خۆیان بۆیان گەڕاوەتەوەو تامیان لێ‌وەرگرتووە•• جا کە من ئەو هەقایەتانەم گوێ لێ‌بوو چاوم بەرایی نەدا ئێوە لێ‌بێ‌بەش بکەم • لەبەر ئەوەش کە نەمویست ئەو زەحمەتە بدەمە بەر ئێوەو بانگتان بکەمە لای خۆم ، بڕیارم دا خۆم بێمە ماڵتانو هەندێ هەقایەتی خۆشی مامە (هانز)تان بۆ بگێڕمەوە •

ئەرێ دەزانن ئەو مامە هانزە کێ‌یـە ؟ خەڵـکی کوێندەرە ؟ ئـەم هەقایەتانە لە کوێ فێر بووە ؟

ئەگەر نازانن ، گوێ‌راگرن با پێتان بڵێم :

کوڕینە ، ئەو مام هانزە وەختی خۆی منداڵێکی زۆر زیرەكو ئازاو خاوێنی وەکو ئێوە وا بـوو • لە ئێوەش بچـووکتر بوو •• وەکو بـرا بچووکەکەتان وا بوو •

سەدو حەفتاو چوار ساڵ پێش ئێستا لە مانگی نیسان هاتە دونیاوە • مانگی گوڵو کولولوكو حاجیلەو شەوبۆ •• مانگی نیسان ئەوەندە خوش‌و

Scanned with CamScanner

بۆندار بوو هانز ویستی یەکەم رۆژ بێتە دونیاوە ، بەڵام تەماشای کرد خەڵکەکە لەو رۆژەدا درۆو فیشاڵیان دەکرد • گاڵتەیان بە یەك دەکرد ئەویش رکی لەو جۆرە درۆیانە دەبووەوە بۆیە یەکەم رۆژ نەهاتە دونیاوە• رۆژی دووەم هاتە دونیاوە • ئەو رۆژی کە ئەو هات منو تۆ هێشتا لە پشتی باپیرە گەورەماندا بووین •

ئەویش وەکو ئێمە نازداری داكو بابی خۆی بوو • قەت لە قسەیان دەرنەدەچوو • ئەو کاتە بابی بیستو پێنج ساڵان بوو • دایکی لەخۆ گەڕابووەوە • تەمەنی چل ساڵ بوو •

ئەو داكو بابە هانزیان زۆر خۆشدەویست • شەوو ڕۆژ ئیشیان دەکردو دەیانکردە پارووپەكو دەیانهاویشتە زاری هانز •

بابی پینەدۆز بوو • پینەدۆزێکی قسەخۆشو روحسووك بوو • پێڵاوی منداڵی گەڕەکی خۆیانی بە هەرزان چا دەکردەوە • چونکە دڵی نەدەهات بە پێخواسی بگەڕێنو پێیان لەسەرمان سڕ بێو لەناو قوڕو چڵپاودا چڵکن بێ •

باوکی هانزیش وەکو پینەدۆزەکەی دراوسێتان بە هەموو دەمێ لە دوکانێ بوو • هەقایەتی زۆر خۆشی دەزانی • کە هانزی کوڕی فەرازی بوو هەموو یەكشەموان دەیبردە سەیرانێو هەموو جارێ هەقایەتی بۆ دەگێڕایەوە •

هەموو هەقایەتەکانی لاڤۆنتێنو شەکسپیرو هەزارو یەك شەوەی بۆ گێڕایەوە •

بەڵام سەد حەیفو مخابن بۆ هانزی بچکۆلانە • هێشتا هەر منداڵ بوو • یازدە ساڵان بوو • کە ئەو باوکە خۆشەویستەی مرد • ئیدی هانز

Scanned with CamScanner

هەتیو کەوت‌و کەس نەبوو هەقایەتی بۆ بگێڕێتەوە • ها ، ئەوەم لە بیر نەبوو • دایکیشی کە بە کارەکەری‌و بێوەژن‌کۆشی بەخێوی دەکرد ، هەر کاتێ دەرفەتی بوایە • بە تایبەتی زستانان لەبەر ئاگردانی دادەنیشت‌و جیلکەی لە ئاگر وەردەداو هەقایەتی پەری‌و حۆری‌و قازو قورینگ‌و کوڕەپاشاو دێوو درنج‌و ئەجندەو فریشتەی بۆ دەگێڕایەوە •

هانزی بچکۆلە منداڵێکی روح‌سووک‌و خوێن شیرین‌و قسەقوت‌و دەم بە پێکەنین بوو • زۆری حەز لە نوکتەو گاڵتەو پێکەنین بوو •

کاتێک کە تەمەنی بوو بە چواردە ساڵی ، دوورگەی (فیبین)ی لێ‌وەتەنگ هات • بێچووە چۆلەکە باڵی بێ هێلانەی دایکی لێ‌وەتەنگ دێ • هانز زانی دونیا لەو دوورگەیە گەورەترە • شارو وولاتی‌تر لەو دیو دەریاوە هەن • بۆیە سەری هەڵگرت‌و رۆیشت • ئەوەندەی دایک‌و داپیری بەبەری داکەوتن ، مردن‌و سووتان ، نەگەڕاوە • چووە کۆپنهاگن • بەینەك لەوێ مایەوە پاشان کەوتە گەڕان‌و سەراپای دانیمارك گەڕا • دڵی بەوەندەش دانەکەوت سەری لە ئەڵمانیاو فەڕەنساو ئیتالیاو سویسرا دا • زۆر شارو ئاوەدانی دیت •

هانز رەوشتێکی هەبوو • بچووبایە هەر شوێنێك هەقایەتی خۆی بۆ خەڵك دەگێڕایەوەو گوێی لە هەقایەتی خەڵك رادەگرت • تا وای لێ‌هات هەزاران هەقایەت فێر بوو •

هانز کوڕێکی بێ‌فیز بوو • برادەری منداڵان بوو • منداڵی زۆر خۆش‌دەویستن • بگەیشتبایە هەر جێگایەك دەچووە ناو منداڵان • منداڵی دەدا دوو خۆی • لەناویان دادەنیشت‌و زۆر بە شیرینی هەقایەتی بۆ دەگێڕانەوە •• هەر منداڵێك هەقایەتی پێ‌بڕیبایە دووشکی لەگەڵ دەکردو قەت لەگەڵی پێك نەدەهاتەوە •

وای ، ئێستا بمابایه چەند خۆش بوو من و ئێوەش بچووباین ، گوێمان بدابایە هەقایەتەکانی • بەڵام کوا ؟

منداڵینە :

وا تێ ئەگەن هانزی هاوڕێمان تەنیا هەقایەتی دەزانی • نا ، نا • هانز زۆر زیرەك بوو •• شیعری دادەنا • شیعری خۆش • کتێبێکی نووسیوە پڕی شیعرە • جارجارە تەمسیلیەشی دادەنا •• بەیین بەینە رۆمانیشی دەنووسی • ئەدی زیرەکی ئاوها دەبێت !!

منداڵینە !

دەزانن هانز ئەو هەموو هەقایەتە خۆشانەی لە کوێ هێنا بوو ؟

هەندێ هەقایەتی لە داك و باب و خزم و کەس و کارو میللەتەکەی بیست بوون • چۆنی بیست بوون بە دەقە خۆی دەیگێڕانەوە • کوڕێکی دەستپاك بوو هەقایەتەکانی نەدەگۆڕی •

هەندێکی لەناو کتێبان دەرهێنابوون • لە نووسەرانی پێش خۆی وەگرتبوون • تیف‌تیفەی دابوون • بە شێوەی خۆی بۆ منداڵانی دەگێڕانەوە •

هەندێ هەقایەتی وایشی دەزانی ، کە لە کەس فێر نەبووبوو ، لە کەسی نەبیست بوون خۆی دای‌نابوون • لە سنگی خۆی دەری هێنابوون •

جا هانز ئەوەندە گەڕا ، ئەوەندە خدووی دا هەقایەتان ، ئەوەندە منداڵی لاواندنەوە تا پیر بوو • کە پیر بوو منداڵ ناویان نا مام هانز • مام هانزیان زۆر خۆش‌دەویست ، هەموو جارێ قۆڵ قۆڵ دەچوون دەیانگوت مام هانز هاتووین گوێزت دەدەینێ ، پاقلاوەت دەدەینێ ، ڕۆژانەی خۆمانت

دەدەینێ هەر هەندە هەقایەتێکمان بۆ بگێڕەوە • ئەویش یەکەو ماچی گەرمی لە تەختی تەوێل دەکردنو دەستی بە سەری دادەهێنانو لەکنە خۆی دادەنانو هەقایەتی بۆ دەکردن •

مام هانز ئەوەندی هەقایەت کردبوو ، بەم دوایی‌یە وای لێ‌هاتبوو دونیای هەموو لەلا ببووە هەقایەت • تەماشای هەر شتێکی بکردایە هەقایەتێکی لەسەر دادەنا •

مندالینە :

مام هانز هەندی هەقایەت بۆ مندالی وەکو ئێوە گێڕایەوە ، هەندی گێڕایەوە ، تا بوو بە مام هانزی هەقایەتبێژ • هەقایەتەکان ئەوەندە خۆش بوون شارەو شار خەڵك لە وولاتی بێگانان کۆمەڵ کۆمەڵ دەهاتن ئەو هەقایەتانەیان دەبردو لە ماڵەوە بە زمانی خۆیان بۆ منداڵانیان دەگێڕانەوە• تا مام هانزو هەقایەتەکانی دونیایان پڕ کرد • کەس نەما مام هانز نەناسی‌و هەقایەتەکانی لەبەر نەبێ • تەنیا منو ئێوەو چەند مندالێکی بێ‌کەسی وەکو ئێمە نەبێ ، کەسمان نەبوو لە تەنیشت خۆیمان دابنێ‌و ئەو هەقایەتانەمان بۆ بکات • مام هانزیش لە تەمەنی پەنجا ساڵی‌دا عەمری خوای کرد •

هەر چەندە مام مانز منداڵانی جیهانی بەجێ‌هێشت بەڵام(١٥٦)هەقایەتی زۆر خۆشی بۆ بەجێ‌هێشتن تا هەموو جارێ بیانخوێننەوەو رەحمەت بۆ گیانی پاکی بنێرن •

(١٥٦) هەقایەت زۆر زۆرە • ناتوانم بە جارێك هەمووتان بۆ بگێڕمەوە • بۆیە ئەمشەو بەبۆنەی ساڵی خۆتانەوە هەندێکتان بۆ دەگێڕمەوەو گفتیشتان دەدەمێ هەر کاتێك دەرفەتم بوو کۆمەڵ کۆمەڵ ئەوانەی تریشتان پێشکەش بکەم •

بێ گومان مام هانز بزانێ چیرۆکەکانی کەوتوونەتە ناو منداڵە کوردانیش زۆری هەوەس پێ دێت • چونکە مرد وەسیەتی کرد چیرۆکەکانی پێشکەش هەموو منداڵانی دونیا بکرێن •

دەك گۆڕت پڕ نوور بێ مام هانز بۆ خۆت و بەرەکەتت ! دە ئێوەش بڵێن « ئامین ! » •

ـ ئامین ! ـ

عەزیز گەردی

براتان

هەولێر ـ ١٩٧٩/٣/٩

Scanned with CamScanner

چەرخ

ڕۆژێك لە ڕۆژان سەربازێك لە شەڕ دەهاتەوە. خورجینەیەکی بە شانی دادا بوو. خەنجەرێکی لەبەر پشتێنی ڕاکردبوو. دەهاتو پێی لە زەوی دەکوتا، قۆڵی بادەدا: چەپ، ڕاست. چەپ، ڕاست. لە ڕێگادا تووشی پیرەژنێکی عەییار هات. پیرەژنەکە زۆر پیسو ناشیرین بوو. لچی تا سەر سنگی هاتبووە خوارێ. ماندووبوونی لە سەربازەکە کردو پێی گوت: «بەخوا پیاوێکی بەجەوهەری. خەنجەرەکەت خەنجەری پیاوانە. خورجینەکەت گەورەو بەنرخە. ئەگەر سەربازی راستی لەدونیادا هەبێ ئەوە تۆیت. قسەیەکم هەیە پێت دەڵێم، ئەگەر بەگوێم بکەی چەندت پارە بوێ بۆت دەبێ.»

سەربازەکە گوتی: «داپیرە! مەمنوونم!»

پیرەژن دەستی بۆ درەختێك درێژ کرد، گوتی:

Scanned with CamScanner

« ئەو درەختە دەبینی • ئەوە ناوەکەی کلۆرە • برۆ سەرێ دەبینی کونێکی تێدایە • تۆی پێوە دەچێت • بەو کونەدا برۆ خوارێ • منیش پەتێکت لەناو قەدی دەبەستم • هەرکاتێک بانگت کرد هەڵتدەکێشمەوە . »

سەربازەکە گوتی : « باشە ، کە بەناو درەختەکەدا چوومە خوارێ ، لەوێ چ بکەم ؟ »

پیرەژن گوتی : « پارەی تێدایە • بۆ خۆت بێنە • کە گەیشتیتە بنی درەختەکە خۆت لە چەقی ڕێگایەکی بەریندا دەدۆزیتەوە • زۆر ڕوناکە • سەد چرای زیاتر تێدا دەسووتێ • سێ دەرگای لێیە . کلیلیان لەسەرە • بیانکەوە . برۆ ژووری یەکەم • دەبینی سندووقێکی گەورە لە ناوەندی ژوورێیە ، سەگێکی لەسەر وەرکەوتووە ، هەر چاوێکی هێندەی (ژێر) پیاڵەیەکە .. مەشێوێ • ئەم چارۆگەی خۆمت دەدەمێ • کە چووی لە ژوورێ ڕای بخە • بەبێ ترس لە سەگەکە برۆ پێش • هەڵیبگرەو لەسەر چارۆگەی منی دابنێ • سندووقەکە بکەوە . دەبینی پڕ پارەیە • تووجی تێدایە • چەندی حەز دەکەیت ئەو تووجە بۆ خۆت بێنە • ئەگەر زیویشت دەوێ برۆ ژووری دووەم • ئەو سەگەی لەوێ لەسەر سندووقەکە وەرکەوتووە هەر چاوێکی تەمەت بەرداشێکە • هیچ خۆت لە گوورە مەبە . سەگەکە

Scanned with CamScanner

بگرەو بیخە سەر چارۆگەی منو چەند زێــوت دەوێ بۆ خۆت لەناو سندووقەکە دەری بێنــە .. ئــەگەر زێڕیشت دەوێ . تا پێت هەڵدەگیرێ زێــڕت لــە زووری سێیەم دەست دەکەوێ . بەلام ئەو سەگەی لەوێ لەسەر سندووقی پــارە وەرکەوتــووە هــەر چاوێکی بەقەد بورجەکەی کۆپنهاگن دەبێ . لە منی وەربگرە، سەگێکی بەڕاستی‌یە . بەلام نەکەی خۆت تێك بدەی . هەر ئەوەندە لەســەر چــارۆگەی منی دابنێ هیچ ئەزیەتت نادات . جا تێ‌بکەوە تا حــەز دەکەی زێڕی ناو سندووقەکە بۆ خۆت بێنە . »

سەربازەکە گوتی : « خراپ نی‌یە . بەلام پیرەژن، ئەدی ئەتۆ چیت لەمن دەوێ . چت بدەمێ ؟ هەلبەت شتێکت دەوێ . »

پیرەژن گوتی : «دەسەرت سووڕێم ، فلووسەکم لە تۆ ناوێ . یەك ئیشی بچووکم هەیە بۆم بکە . وەختی خۆی کە داپیرم لەو وولاتە هاتەوە . چەرخێکی کۆنی هەبوو . لەوێی لەبیر کردبوو . هەروا لەوێیە . ئەو چەرخە بۆ داپیری خۆت بێنــەوە چیدیــم لەتــۆ ناوێ . »

سەربازەکە گوتی : « زۆر باشە . پەتەکەت بێنە با لە ناوقەدم ببەستم . »

پیــرەژن گوتــی : « فــەرموو . ئــەوەش چارۆگەکەم . »

Scanned with CamScanner

سەربازەکە چووە سەر درەختەکەو لەوێوە بەناو کونەکەدا شۆڕ بووەوە خوارێ • پیرەژنی عەییار چۆنی باس کردبوو کتومت ئەوها دەرچوو • لەبنەوە ڕێگایەکی بەرین و فراوان بوو • سەد چرا دەدرەوشایەوە . دەرگای یەکەمی کردەوە . پەککو چتۆ سەگی تێدا بوو ! هەر چاوێکی هێندەی (ژێر) پیاڵەیەك بوو. سەگەکە لێی مۆڕ بوەوە. سەربازەکە بە نەرمی دواندی : «سەگەکە . سەگی جوان . کوڕی باش • » • چارۆگەی پیرەژنەکەی ڕاخست و سەگەکەی هەڵگرت و لەسەری دانا • سندووقەکەی کردەوە . گیرفانەکانی خۆی پڕ تووج کرد • سندووقەکەی پێوەداوەو سەگەکەی وەکو جاران دانایەوە سەرێ و ڕۆیشت • چووە ژووری دووەم . پەککو ئەمە سەگە ، ئەدی !! هەر چاوێکی بەقەد بەرداشێك بوو • سەربازەکە پێی گوت : «سەگەکە وا زەق تەماشام مەکە ، بۆچاوت خراپە • چاوت شل دەبێت • »

سەگەکەی بڵندکردو لەسەر چارۆگەی پیرەژنی دانا • سندووقەکەی کردەوە . کە چاوی بە زیوەکە کەوت • ئەو تووجەی هێنابووی هەمووی فڕێدا . خورجینەو گیرفانەکانی لە زیو هەڵاخنی • سندووقەکەی داخستەوەو سەگەکەی دانایەوە جێگای خۆی •

Scanned with CamScanner

پاشان چـووه ژووری سێیـەم ٠ وەی ، وەی ، وەی !! لەو سەگە ترسناکە !! دووچاوی پێوە بوو، هەر چاوێکی بەقەد بورجێکی خڕ بوو ، وەکو خولخولە لە کەللەی سەریدا دەخولایەوە ٠ سەربازەکە سەری بۆ دانەواندو گوتی : « ئێوارەت باش ٠ » هیچ سەگی وای نەدی بوو ٠ نەختێ ووردی لێکرد . پاشان تانی لە خۆیداو لێیچووە پێش . هەڵیگرتو لەسـەر چارۆگەی پیرەژنی داناو سندووقـەکەی کردەوە ٠ خەنی سەد خەنی . وای ، چەندی زێڕ تێدا بوو ! ئەو هەموو زێـڕەی هـەبێ هـەموو (کۆپنهـاگن)ی پێدەکڕێ ٠ هەرچی گڵمتە شـەکرو (سەربـارە ـ قووتوو)و قەمچیو ئەسپی لەرزان هەیە هـەمووی پێدەکڕێ . . کە سەربازەکە ئەمەی دی ، ئەو زیوەی لە خورجینەو گیرفانەکانیدا بوو هەمووی فڕێدا . کەوتە بـەرێ هـەموو گیرفانـەکانو خورجینـەو سیدارەو پۆستاڵەکانی شیش کوت کرد لە زێڕ ٠ بە حەستـەم پـێیدەکرا لەبـەر بجوولێتـەوە ٠ سندووقەکەی توند داخستو سـەگەکەی لەسـەر دانایەوە ٠

کە تێری زێڕ هێنا ، هاتەوە لای کونەکەو بانگی سەرەوەی کرد : « پیرەژن ، هەڵمبکێشەوە ٠ »

پیرەژنی عەییار گوتی : « چەرخەکەت هێنا ؟»

سەربازەکە گوتی : « تواهوو ! هەر لەبیریشـم

Scanned with CamScanner

نەبوو . چا بوو بە بیرت هێنامەوە . »

خێرا چوو چەرخەکەی هێناو پیرەژن هەڵی کێشایەوە .

سەربازەکە هاتەوە سەر دونیاو گیرفانەکان‌و خورجینەو سێدارەو پۆستالەکانیشی لە ژێر هەڵاخنی بوو . بە پیرەژنی گوت : « پیرەژن ، ئەوا چەرخەکەم هێناوهاتمەوە . بەڵام دەبێ پێم بڵێی چ ئیشت بەم چەرخەیە ؟ »

پیرەژن گوتی : « تۆ هەقت بەسەر شتی وا دا نەبێ ، باش نییە . پارەی خۆت وەرگرت . چ هەقت لەسەر من نەما . بێنە چەرخەکەم بدێ . »

سەربازەکە گوتی : « قسەی وا پارەو پوول ناکات . ئەگەر بەڕاستی پێم دەڵێی چ ئێشت بەم چەرخەیە ، باشە . دەنا بەم خەنجەرە سەرت دەبڕم . »

پیرەژن گوتی : « سەریشم ببڕی پێت ناڵێم . »

سەربازەکە تووڕە بوو . سەری پیرەژنی بڕی . کەلەشی پیرەژنێ کەوتە ئەو گۆڕە . ئەویش چەرخەکەی خستە باخەڵی‌و هەموو پارەکەی لە چارۆگەی پیرەژنەکە کردو هەر چوار چمکی هێنایەوە یەك‌و گرێ‌ی‌داو بە پشتی خۆی داداو بەرەو شار کەوتە رێ . ئەو شارە شارێکی زۆر خۆش بوو . سەربازەکەش چووە ئوتێلێکی نایاب‌و باشترین

ژووری بەکرێ گرت • داوای خۆشترین خواردنی کرد • چی زۆرە پارەی زۆرە • شاگردبۆیاخچی‌یەك هات • پێڵاوەکەی برد • بۆی بۆیاغ کرد • بەڵام زۆری پێ‌سەیر بوو کابرایەکی وا دەوڵەمەندو خاوەن زێڕ ئەو پێڵاوە کۆنەی لەپێ‌دابێ • سەربازەکە هێشتا پێڵاوی نوێی نەکڕی بوو • هەر پێڵاوە کۆنەکەی جارانی لەپێدا بوو • بۆ ڕۆژی پاشترێ جوتە پێڵاوێك‌و دەستە بەرگێکی نوێی کڕی •

سەربازەکە بوو بە پیاوێکی ماقووڵ‌و لەو شارەدا ناوی دەرکرد • پارەی هەیە ! خەڵکی لە دەورەدا کۆبووەوە • برادەری زۆر بوو • برادەرەکانی باسی هەموو شتێکی ئەو شارەیان بۆ کرد • باسی پاشایان بۆ کرد • ئەو باسەشیان بۆ کرد کە پاشا کچێکی زۆر نازك‌و نازداری هەیە •

سەربازەکە گوتی : « پیاو چۆن دەتوانێ ئەو کچە ببینێت ؟ »

گوتیان : « دیتنی چی ؟ کەس چاوی پێ ناکەوێ • فاڵچی پێشبینی‌یان کردووە گۆیا ئەو کچە مێرد بە سەربازێکی زۆر ئاسایی دەکات • پاشاش ئەمەی پێ‌شوورەیی‌یە • بۆیە کچەی خستۆتە ناو کۆشکێکی گەورەی پۆلابەند • هەر چواردەوری شوورەی بەرزو قوللەی قیتە • لە پاشا بترازێ کەس نی‌یە هات‌و چۆی بکات •

Scanned with CamScanner

سەربازەکە لە دڵی خۆیدا گوتی : «وای ، چەند خۆشە ، پیاو چاوی بەو کچە نازدارە بکەوێت ! !»

ئەو سەربازە زۆر بەشادیو بەختیاری رای‌دەبوارد . نەیدەزانی خەم چی‌یە ؟ گەمەی دەکرد. سوارسوارانێی دەکرد . پارەی بەبەر هەژاران وەر دەکرد . وەختێ خۆی نەبوونیشی دی‌بوو . بەخوا ناخۆشە پیاو یەك فلسی نەبێت . بەڵام ئێستا دەوڵەمەند بوو ، پۆشتەو پەرداخ بوو . برادەری زۆر بوو . هەموو خۆیان بە دۆستی دڵسۆزو ئەویان بە پیاوێکی ماقوول دادەنا . سەربازەکە زۆر لە خۆشی دابوو بەڵام لەبەر ئەوەی بە پای پیلان پارەی خەرج دەکردو یەك فلسی دەسکەوت نەبوو ، زۆری پێ‌نەچوو پەرپووت بوو . لە دوو درهەم زیاتری نەما . ناچار بوو لە ژوورە خۆشەکە باری کرد . چووە کۆڵیتێکی تەنگ‌و تار . بە تاقی تەنێ مایەوە . هەموو برادەرەکان لێی دوورکەوتنەوە . وای لێهات خۆی پێڵاوی خۆی بۆیاغ دەکردو کە بدڕابا پینەی دەکرد.

ئێوارەیەکیان کە دونیا تاریك داهات ، لەبەر تاریکی دانیشت نەی بوو تەنانەت یەك مووم بۆ خۆی بکڕێ . نازانم چۆن بوو ، کت‌وپڕ چەرخەکەی هاتەوە بیر . ئەو چەرخەی کاتی خۆی بە قسەی پیرەژنی عەییار لە ناو درەختە کلۆرەکەدا هێنابوویە دەرێ .

Scanned with CamScanner

چەرخێکی لێدا ، کە پڕووشــك لـە بــەردەکە
چەخماخەی دا یەکسەر دەرگا کرایەوە • ئەو سەگەی
لەبەردەم پەیدا بوو کە هەر چاوێکی بەقــەد (ژێـر)
پیاڵەیەك بوو • سەگەکە گوتی : گەورەم ، ئەمر کە.
لە خزمەت دام • »

سەربازەکە لە دڵی خۆیدا گوتی :«ئەی عاجباتی.
هەبێو نەبێ ئەم چەرخە شتێکی وایە هەرچی بمەوێ
بۆم جێبەجێ دەکات • » جا بە ســەگەکەی گــوت :
« قەلۆشم • هیچم نییە . هەندێك پارەم دەوێ • »

سەگەکە وەك بروسکە دەرپەڕی ، بە چاونوقانێك
هاتەوە • کیسەیەکی پڕ تووجی بەدەمــەوە بوو •
هێنای لەبەردەمی دانا •

ئیدی سەربــازەکە زانــی ئــەو چەرخە چەنــد
بەسوودەو چۆن بە هانایەوە دێت • ئەگەر یەك جاری
لێبدایە ئەو سەگە دەهات کــە لەسەر ســندووقە
تووجەکە وەرکەوتبوو • ئەگەر دوو جاری لێبدایە
ئەوەی پاسەوانی زیو بوو ئەو دەهات • ئەگەر سێ
جاری لێبدایە ئەوەی خاوەن زێڕەکە دەهات •

سەربازەکە بووەوە پارەدار • گەڕایەوە ژوورە
خۆشەکەی جارانی • بەرگی پۆشتەی کردەوە بەر •
برادەرەکانی ناسیانەوە • لە دەوری کۆبوونــەوەو
پەرۆشی خۆیان بۆ باس کرد •

Scanned with CamScanner

شەوێکیان سەربازەکە کەوتە خەیاڵاتو لێکدانەوە . « وای سەیرە ! تۆ وەرە نەتوانی چاوت بە کچی پاشا بکەوێ . وای دەڵێن جوانە . بەڵام کە ساڵ دوازدەی مانگ لە کۆشکی پۆلابەندا دەرگەی لەسەر کلیل درابێتو بە شوورەو فوللەی سەخت تەنرا بێ کێ دەستی دەگاتێ ؟ . ئاخۆ دەبێ ئەمن بە دیداری ئەو نازدارە شاد ببم ؟ ، ئەها !! دۆزیمەوە.. دۆزیمەوە .. کوا چەرخەکەم ؟ »

چەرخێکی لێدا . ئەو سەگەی هەر چاوێکی بەقەد (ژێر) پیاڵەیەك بوو وەك بروسکە هاتو لە پێشی حازر بوو ..

سەربازەکە پێی گوت : « ئەگەرچی نیوەشەوە ، بەڵام زۆرم مەراقە ، ئەگەر بۆ چاوتروکانێکیش بێ ، چاوم بە کچی پاشا بکەوێ . »

سەگەکە یەك رکێب بۆی دەرچوو . سەربازەکە هەر هێندەی ئاگا لێبوو سەگەکە هاتەوەو کچی پاشای لەسەر پشت بوو . کچەکە هەر لە خەوی شیریندا بوو . بەڵام ئەوەندە جوان بوو هەر کەسێ چاوی پێبکەوتایە دەیزانی ئەوە کچە پاشایە .

سەربازەکە ، کە سەربازی راستی بوو ، خۆی پێنەگیرا . ماچێکی لێکرد . ئنجا سەگەکە تێیتەقاندو کچەپاشای بردەوە .

بۆ بەیانی کە پاشاو شاژن لەسەر چا خواردنەوە بوون . کچە چووە خزمەتیان بۆی گێڕانەوە کە شەوێ دی خەونێکی سەیری بە سەگێك‌و سەربازێکەوە دیوە . سەگەکە لە پشتی خۆی کردووەو بۆ سەربازەکەی بردووە . سەربازەکەش ماچی کردووە.

شاژن گوتی : « مەندێ ئەو ئەزیرۆکانەیە . »

کارەکەرێکیان ڕاسپارد شەوی داهاتوو نۆبەت لە جێ‌و بالینگانی کچە بگرێ . بزانێ داخۆ ئەوەی ئەو دەیڵێ ڕاستە یان خەونە .

شەوی دووەم سەربازەکە دیسان ئارەزووی دیداری کچەی هەستا ، چەرخێکی لێ‌دا . سەگەکە هات . چوو کچەی هێناو هاتەوە . کە لە کچەکە ڕوو هات کارەکەری نۆبەتدار خێرا جل‌و بەرگی کردە بەرو بە هەڵەداوان کەوتە دووی . کە دیتی چووە خانوویەکی گەورە ، لە دڵی خۆی‌دا گوتی : « ئۆخەی، ئەوا زانیم بردیە کوێ ؟ » . پارچە تەباشیرێکی هێنا . ڕاست‌و چەپێکی لە دەرگاکە داو چووەوە بە دڵنیایی لێی‌نووست . زۆری نەبرد سەگەکە کچەی بردەوە ، بەڵام کە دیتی خانووی سەربازەکە ڕاست‌و چەپی لە دەرگا کراوە . زانی ئەمە شتێکە . چوو ئەویش دەستی دا پارچە تەباشیرێك‌و ڕاست‌و چەپی لە هەموو دەرگای خانووەکانی شار دا . زیرەکی ئاوها دەبێ ! کە هەموو دەرگاکان ڕاست‌و چەپیان

Scanned with CamScanner

به سه‌ره‌وه بێ هه‌ڵبه‌ت کاره‌که‌ره‌که خانووی گۆڕین ناناسێته‌وه .

سپێده زوو . پاشاو شاژن ، کاره‌که‌رو هه‌موو ده‌ستو پێوه‌ندی باره‌گایان به گه‌ڵ خۆیاندا ، چوون بزانن شازاده براوه‌ته کوێو بۆ کێ براوه ؟ که پاشا چاوی به یه‌که‌م ده‌رگا که‌وت ڕاستو چه‌پی لێدرا بوو ، هاواری کرد : « ئه‌وه‌تا ! »

شاژن دیتی ده‌رگای دووه‌م ڕاستو چه‌پی لێدراوه ، قیژاندی : « نه‌خێر ، پیاوه‌که . ئه‌و نی‌یه . سه‌یر که ئه‌مه‌یان خۆیه‌تی . »

هه‌موو پێکه‌وه چاویان به‌و هه‌موو ڕاستو چه‌پانه که‌وت ، هاواریان کرد : « ئه‌وه‌تا یه‌کێك ، ئه‌وه‌تا یه‌کێکی تر . یه‌کێکی تر . » ته‌ماشای هه‌ر ده‌رگایه‌کیان کرد ، ڕاستو چه‌پی لێدرا بوو . تێگه‌یشتن نه‌فره‌دراونو ئه‌و گه‌ڕانه‌یان بێفایده‌یه ، خانووه‌که‌یان پێ نادۆزرێته‌وه .

شاژن ژنێکی مه‌کرۆ بوو . بێجگه له گالیسکه‌هاژوان شتی تریشی ده‌زانی . مقه‌سێکی گه‌وره‌ی زێڕی هێنا . هه‌ندێ پارچه ئارمووشی هه‌ڵبڕی‌و تۆربه‌یه‌کی گچکه‌و جوانی دروستکرد . ئه‌و تۆربه‌ی پڕ دنکه گه‌نم کردو له پشتی کچه‌ی به‌ست . به‌ڵام کونێکی بچووکی له بنی تۆربه‌که

Scanned with CamScanner

هێشتەوە ، بۆ ئەوەی ئەگەر کچەیان بـرد دنـگە گەنمەکان ڕێوڕێ بڕژێـنو بزانـن بردوویانەتـە کوێ ٠

شەو ، سەگەکە دیسان هات. کچەپاشای خستە سەرپشتی خۆیو رای کردو بۆ سەربازەکەی برد ٠ سەربازەکە ئەشقی کچە ببوو ٠ لە دڵی خۆیدا دەیگوت ئاخ چۆن کوڕە پـاشا نـەبووم تـا بچمـە داخوازی ئەو کچەو بیهێنم ٠

ئەم جارە سەگەکە ئاگای لەوە نەبوو دنکە گەنمی ناو تۆربەکە هەر لە کۆشکی کچەوە تا بەر پەنجەرەی ئوتێلی سەربازەکە بە ڕێژەڕێژ ڕژاوە ٠

بۆ سبەینێ ، پاشاو شاژن شوونیان هەڵگرتو زانیان کچە براوەتە کوێ؟ سەربازەکەیان قۆڵبەست کردو دەزندانێیان هاویشت ٠

سەربازەکە بە کزو کوێـری دانیشـت ٠ وای زیندانێکی تاریكو نوتەك بوو ٠ چـۆنی بـڵێی وا ناخۆش بوو ٠ ئاگاداریشیـان کردەوە کە بەیـانی لەگەڵ کەوا سپێدێ لەسەری دەدرێ ٠ شتی وا کالتە نییە ! حەیف لەوە دا بوو چەرخەکەی پێ نەبوو ٠ لـە تەنگاویان پێرانەگەیشت بوو بیهێنێ ٠ لـە ئوتێـل بەجێ مابوو ٠

بەیانی لە پەنا شیشەکانی پەنجـەرەی بچـووکی

Scanned with CamScanner

ژووره‌که‌وه سه‌یری کرد خه‌ڵکی به پڕتاوی ده‌چوونه ته‌ماشای له سێداره‌دانی ئه‌وه‌وه • ده‌نگی ته‌پڵ و که‌ڕه‌نا ده‌هات . سه‌رباز به جاده‌دا ده‌هاتن و تێده‌په‌ڕین • ئه‌و هه‌موو عاله‌مه ده‌چوونه ته‌ماشایێ. شاگردبۆیاخچی‌یه‌که‌شیان له‌گه‌ڵدا بوو به به‌روانکه‌ی چه‌رم و به تای جوته سۆڵێك ده‌چوو • ئه‌وه‌نده ته‌نگاو بوو . ئه‌وه‌نده به هه‌شتاوی ڕای‌ده‌کرد ، له ڕاکردن‌دا لنگه سۆڵێکی په‌ڕی و که‌وته نزیك په‌نجه‌ره‌ی شیشه‌به‌ندی سه‌ربازه‌که • سه‌ربازه‌که گازی‌کرد : « هۆ ، شاگردبۆیاخچی • خۆت ته‌نگاو مه‌که . تا من لێره بم ، هیچ به هیچ ناکرێ • وه‌ره درهه‌مێکت ده‌ده‌مێ بڕۆ ئوتێله‌که بۆ شوێنی من . چه‌رخێکم له‌وێ له‌بیر کردووه بۆم بێنه • به‌ڵام خێرا به . »

شاگردبۆیاخچی بۆ درهه‌مێك ده‌چووه ئاسمانێ هه‌یپه‌ی لێ‌کرد • چوو . چه‌رخه‌که‌ی هێناو دایه سه‌ربازه‌که .

ئه‌وجا به‌زم خۆش بوو • گوێ بگره بۆت بگێڕمه‌وه چی قه‌وما .

قه‌ناره‌یه‌کی گه‌وره‌یان له ده‌ره‌وه‌ی شار ، له گۆڕه‌پانێك چه‌قاند • سه‌رباز ده‌وره‌یان‌گرت . خه‌ڵك له هه‌موو لایه‌که‌وه ئاپۆره‌یان‌دا • سه‌د هه‌زار که‌س ده‌بوون . پاشاو شاژنیش به‌رامبه‌ر قازی و

Scanned with CamScanner

حەشامەتەکە لەسەر تەختێکی نـایاب دانیشتن ، سەربازەکەیان برد ، گەیشـتە سـەر پـایەی قەنارە . هات پەتی بخەنە گەردەن . گوتی نەختێ مۆڵەتم بـدەن ، داوایـەکی بچـووکم هـەیە . وا ڕۆیشتووە پێش ئەوەی تاوابار لەسەری بـدرێ ئەگەر داوایەکی بچووکی هـەبێ بـۆی دەکەن نـا لەسەر دڵی نەبێتە کەسەر . منیش زۆرم حەز لێیە لە سەرەمەرگدا سبیلێکی بە دڵی خۆم بـکێشم . دوا سبیلمە لەم دونیایەدا .

پاشـا داواکـەی ڕەت نەکـردەوە . ئـەویش بەکاوەخۆ سبیلی تێکردو دەمی پێوە ناو دەسـتی بۆ چەرخەکە برد ، سبیلەکە پێبکات .

چەرخی هێنا دەرێ . حازری کرد . خێرا ، سێ جار لەسەر یەك لێیدا : یەك ، دوو ، سێ . هەرسێ سەگ لەبەردەمی ئامادە بوون : ئەوەی هەرچاوێکی بەقەد ژێر پیاڵەیەك بـوو . ئـەوەی هەر چاوێکی بەقەد بەرداشێك بوو . ئەوەی هەر چاوێکی بەقەد بورجێکی خڕ بوو .

هەموو پێکۆڵیان کردو مڕانـدیان : « گەورەم ، ئەمر کە ! »

سەربازەکە گوتـی : « فریام کەون ، لەسەرم دەدەن . »

سەگەکان پێـکەوە هێرشـیان بـۆ قـازیو حەشامەتەکە برد . هەر کەسێ کەوتە بەرێ لنگو

Scanned with CamScanner

لووتیان گرتو فڕێیاندا ئاسمانێو هەپڕون هەپڕونیان کرد .

پاشا هاواری کرد : « کاکە ، لەسەری نادەم . بابە ، لەسەری نادەم » بەڵام سەگە هەرەگەورەکە پاشاو شاژنی گرتو تێیهەڵدانە ئاسمان .

سەربازەکان هەموو زەندەقیان چوو . پەرتانپووتانیان پێکەوت . ئەو خەڵکە بە جارێ دەخالەتی سەربازەکە بوون « ئێمە کردمان تۆ نەیکەی . پیاوی چا بە مەمانکوژە . دەتکەین بە پاشا ، کچیپاشات دەدەینێ . »

سەربازەکە سەگەکانی هێور کردەوە .

خەڵکەکە گالیسکەی پاشایان هێناو سەربازەکەیان هاویشتە ناوێ . هەر سێ سەگەکەش تەقلەکوت هاتن لەبەردەم سەربازەکەدا وەرکەوتنو هاواریان کرد : « هوڕای ! » . منداڵە وورتکەش بە پەنجەی دەست فیکەیان کێشا . سەربازەکان سەلامیان بۆ وەرگرت .

ئیدی لەو ڕۆژەوە کچی پاشا کۆشکی پۆلابەندی بەجێ هێشتو بوو بە شاژن ـ قسەی خۆمان بێ خۆیشی حەزی لێبوو ـ .

یەك هەفتەی تەواو شاییو گۆوەند گەڕا . سەگەکانیش تەبای وان چوونە سەر خوانی خواردن و ـ بێی تۆ ناخۆش ـ تێریان ـ کفتە ـ خوارد .

Scanned with CamScanner

کچۆڵەی شقارتە فرۆش

سەرمایەکی زۆر تووش بوو • بەفرو ڕەهێڵە بوو • ڕۆژ لەسەر ئاوابوون بوو • ئەو ئێوارەیە دوا ئێوارەی ساڵی کۆن‌و سەرەتای ساڵی تازە بوو •

کچۆڵەیەکی هەژار بە سەرکۆتی‌و بە پێ‌خواسی لەبەر ئەو سەرمایەدا ، بەو تاریکەیە بە کۆڵاناندا دەگەڕا • ڕاستی کە لە ماڵێ هاتە دەرەوە جووتە سۆلێکی لەپێدا بوو • بەڵام سۆلەکان زۆر گەورەبوون • ئەوەندە گەورە بوون دایکی جاروبار بەسەر پێی خۆیەوە دەکردن •

کە بە ڕێگادا دەڕۆیشت لە هیکەوە دوو ئوتومبیل گڤەیان هات‌و بەلایەوە تێ‌پەڕین ، ئەویش لە ترسان بازێکی هەڵداو دەرپەڕی • سۆلەکانی لەپێ بوونەوەو پەڕینە ئەو لاوە • لنگێکی دۆزیەوە ، بەڵام لنگەکەی دی کەوتە دەست

Scanned with CamScanner

منداڵێکی چەتوون . فڕاندیو گوتی کە کوڕم بوو بۆی دەکەمە لانك .

کچۆلەکە بەم شێوەیە لە کۆلانان دەگەڕاو دەسووڕا . پێیە بچووکەکانی تەزی بوونو شینو مۆر هەلگەڕابوون . هەندێ دەستە شقارتەی لە چارۆگەیەکی کۆن پێچا بوو . دەستەیەکیشی بە دەستەوە گرتبوو . شقارتەی دەفرۆشت . بەلام ئەو ڕۆژە تا ئێوارێ کەس هیچی لێ نەکڕیو کەسیش فلسێکی پێ نەبەخشی . بەو سەرماو سۆلەیە ، بە زگی بەتاڵو برسییەوە دەگەڕا . لەخۆی بێ کەسو بێ نەواتر نەبوو . وای لەو بچکۆلە بەستەزمانە ! کلۆکلۆ بەفر دەکەوتە سەر پرچە درێژو جوانەکەیەوە . پرچی ئەوەندە جوان بوو لە پشتەوە گلۆازەی کرد بوو . بەلام خۆی قەت بیری لە جوانیی خۆی نەدەکردەوە . بە خەیالیدا نەدەهات کە کچێکی ئەوەندە قشتو ژیکەلەیە .

ئەو ئێوارەیە روناکی لە پەنجەرەی خانووەکان دەدرەوشایەوە . بۆنی چێشتو قازی بریانی کۆلانی پڕ کردبوو . چونکە ئەو ئێوارەیە ئێوارەی سەری ساڵی تازە بوو .. ئەدی ، کچۆلەکەش هەر بیری لەو ڕۆژە دەکردەوە .

قوژبنێکی دۆزییەوە ، دوو خانوو گەیشتبوونە یەکترو یەکێك نەختێ لەوەی تر زیاتر هاتبووە

Scanned with CamScanner

دەرێ . لەو قوژبنە هەڵتوترکاو پێیەکانی هەڵکێشایەوە بنەخۆیو گرمۆڵەی کرد . قەت سەرمای وای نەدی بوو . نەشیدەوێرا بچێتەوە ماڵێ چونکە ئەو رۆژە هیچ شقاتەی نەفرۆشتبوو . یەک فلوسی پەیدا نەکرد بوو . ئەگەر بە دەستبەتاڵی بچووبایەوە باوکی لێیدەدا . ئەگەر ئەوەش نەبا ، خۆ ماڵەوەش هەر ساردوسڕە ، پێخەفیان ساپیتەیە. پووشو پەڵاشو بەڕەی ناو دەرزو دەلاقەکان (با) ناگێڕنەوە .. وورشەی دێ دێتە ژوورەوە .

هەروەختبوو دەستە بچکۆلەکانی بقەسرن . وای !! رەنگە قلە شقارتەیەکی بچووکی بەکەلك بێ . هەر ئەوەندە غیرەت بکاتو قلێك لە دەستەشقارتەکە دەربێنێو لە دیواری بخشێنێ دەتوانێ پەنجە سڕەکانی گەرم بکاتەوە . تانی لە خۆیدا قلێکی دەرهێنا . بە دیواریدا هێنا . ووش . ووش . کڵفاندیو گڕی گرت .

بروسکەیەکی گەرمو گەشی هاویشت . دەستی تێوەرهێنا . دەتگوت مومێکی بچکۆلانەیە ، چرایەکی گەشە . کە لە ئاگرەکە ڕاما وای زانی لەبەر سۆبەیەکی ئاسنی گەورەی بزرمارکوت دانیشتووە. ئاگرەکەی باش دەسووتا . دڵی بە گەرمایییەکە بووژایەوە . بەڵام کە پێیدەرهێنا بیداتە بەر سۆبەو گەرمی بکاتەوە. پرت ! ئاگرەکە کوژایەوە. سوبەکە

Scanned with CamScanner

بزر بوو· دارکێکی سووتـاوی بەدەست مایـەوەو بـەس·

قلێکی تری دەرهێنا · دایگیرساندو چەخماخەیدا. دونیای روناك کرد· تەماشای کرد دیواری بەردەمی وەکو شووشە وا روون بوو·ژوورەوەی لێدیار بوو. ژوورەکە مێزێکی تێدا بوو · مـێزەکە قوماشێکی سپی بەسەردا هەڵکشا بوو · تاقمە فەخفووری یەکی ڕێكوپێکی لەسەر بوو · قازێکی سوورکراوەشی لەسەر بوو· خۆخ‌و سێوی بەسەردا بڵاوکرابووەوە. تام‌و بۆیەکی زۆر خۆشی لێدەهات · لەوەش خۆشتر ئەوەبوو کە قازەکە لەناو فەخفووری یەکەوە بازیدا دەرێ · چەقۆیەك‌و چەنگاڵێکی بە دندووکەوە گرت‌و بە لەنجە بۆ لای کچەکە هات · لەوکاتەدا ؛ پرت ! دنکە شقارتەکە کوژایەوە · لە دیواری ساردو رەق‌و ئەستوور بەولاوە سیچی لەبەردەمدا نەما ·

کچە قلێکی تری لێدا · کە ئاگرەکە پێبوو . وای زانی لەژێر جوانـترین درەخـتی (کریسماس)دا دانیشتووە · درەختەکە زۆر لـەو درەختـە زلترو رازاوەتر بوو کە پار سەری ساڵ لە شووشەبەندی دوکانـی دەوڵەمەندێـكدا چـاوی پـێ کەوتبوو · درەختەکە هەزاران مۆمـی لەنـاو چلەسەوزەکاندا دەبریسکایەوە . گەلێ وێنەی ڕەنگاو ڕەنـگی گەورە چاویان تێبڕی‌بوو ، وەکو ئەو وێنانە وا بوون کە

لە پەنجەرەی دوکاندارەکەدا بوون • کچە بە پەرۆشی هەردوو دەستی بۆ درێژکرد • پرت • شقارتەکە کوژایەوە • مۆمەکانی سەرچلی درەختەکە هــەر بەرزبوونــەوە تــا هــەموو بــوون بە ئەســتێرەی پرشنگدار • ئەستێرەیەك دارژاو کلکە ئاگرێــکی سوورو گەشو درێژی لەناوەندی ئاسمانەوە بــە دوو خۆیدا ڕاکێشا • کچە لە دڵی خۆیدا گوتی : « ئای ، های ، ئەوە پیاوچاکێك عەمری خوای کرد •» چونکە داپیری رەحمەتی هەموو جارێ کە لەســەر کۆشی خــۆی دادەنا ، دەیــگوت کە ئەستێرەیــەك دەکشــێ ئــەوە پیاوچاکێــك دەمــرێو ڕوحی بەرزدەبێتەوە بارەگای یەزدان •

کچــە قلەشقارتەیەکی تــریشی دەرهێنــاو بــە دیوارەکەی داهێنا • شقارتەکە گڕی سەندو ئــەو نــاوەی ڕونــاك کردەوە • تەماشــای کرد داپــیری سەرسپی لەنێو ڕوناکییەکەدا وەستا بوو • تــا بڵێی جوانو نوورانی بوو • تا بــڵێی میهرەبــانو دڵنەرم بوو • کچە کە چاوی پێکەوت هاواری کردێ: « داپیرە ، بەجێم مەهێڵە • لەگەڵ خۆتم ببە • دەزانم ئاگرەکە بکوژێتەوە تــۆش دەڕۆی • وەکو سۆبــە گەرمەکەو قازە بریانییەکەو درەختە جوانەکە بزر دەبیت • »

یەك لەسەر یەك دنکە شقارتەی لێدا • چونــکە

نەیدەویست داپیرەی بڕواو بەجێی بێلی ٠ شقارتەکانیش ئەوەندە گەش و جوان دەدرەوشانەوە ٠ ببووە ڕۆژی نیوەڕۆ ٠ داپیرەی لەجاران کەلەگەت و نازدارتر بوو ٠ لێی هاتە پێشەوەو خستیە سەرباسکی و هەردووکیان بە شادی و خۆشی هەلفڕین و بەرەو ئاسمان بەرز بوونەوە ٠ کە نەسەرمای لێ بوو ، نە برسێتی و نە ترس . بە دلنیایی لە سێبەری خوادا ژیان ٠

بۆ بەیانی ، سبەینێ زوو دیتیان کچەکە بە ڕوومەتی سوورو لێوی خەندانەوە لەو قوژبنە کەوتووەو قنیاتی لەبەر بڕاوە ٠ دوائێوارەی سالی رابردوو لەسەرمان ڕەق هەلکەڕا بوو ٠

بەیانی سالی تازەش کە گزنگی دا ، تیشکی لە تەرمە بچکۆلانەکەی کچەدا ، کە لەو قوژبنە ساردەدا راکشا بوو ، دەستە شقارتەیەکی سووتاویشی لەتەک کەلەکە ببوو ٠

خەلکی کە چاویان پێکەوت ، گوتیان : « بەستەزمان ! ! دیارە ویستوویەتی بەم شقارتانە خۆی گەرم بکاتەوە ٠ » بەلام کەس نەیدەزانی کچە ئەو شەوە چەند شتی جوانجوانی دیوەو لەبەر چ ڕوناکی یەکدا بە دیداری داپیری شاد بووەو هەردووکیان پێکەوە چوونەتە ئاهەنگی سالی نوێ ٠

Scanned with CamScanner

دوو دڵدار

تۆپو مزراح لەگەڵ هەندێ لەیستۆکی تر کەوتبوونە ناو چەکمەزەی منداڵێکەوە • ڕۆژێکیان مزراح بە تۆپی گوت : « ئەرێ ، ئێمە پێکەوە لەیەك شوێندا دەژین ، بۆچی مێردم پێ ناکەیو ببینە هاوسەری یەکتر • »

تۆپەکە کە پێستەیەکی مەراکشی پۆشی بوو • زۆری ڕا لەخۆی بوو • خۆی پێزۆر جوانو نازدار بوو . دەعیەی نەهێنا هەر وەڵامیشی بداتەوە •

ڕۆژی پاشتر خاوەنی لەیستۆکەکان هاتو بۆیاغی سوورو زێڕینی لە مزراحەکەداو بزمارێکی سفری تێگرت • مزراح خولایەوە . پەککو شتێکی بەنرخ بوو !! بە تۆپی گوت :

«سەیرم کە ، چەند جوان شایی دەکەم • ئێستا چ دەڵێی ؟ مێردم پێناکەی ؟ منو تۆ بۆ یەك باشین • لێك دەوەشێینەوە . تۆ باز هەڵدەو منیش شایی

Scanned with CamScanner

دەکەم . کەس بەقەد ئێمە بەختەوەر نی یـە . تـۆپ گوتی : « قسەی وا چـۆن دەکەیـت ؟ چما نـازانی داكوبابم پێستەی مەراكشینو تەپەدۆرێکی بەنرخم لەناو زگ دایە . »

مزراح گوتی : « منیش لە دارجاو کەوتوومەتەوەو پاشا خـۆی لەسـەر تەختەیـەکی تایبـەتی دەمخولێنێتەوە . »

تۆپ گوتی : « جا بەتەمای بڕوات پێ بکەم ؟ »

مزراح گوتی : « یاخوا ، ئەگەر قسەکەم درۆ بێ . جارێکی تر نەخولێمەوە . »

تۆپ گوتی : « کەس بەدۆی خۆی نـاڵێ ترشە . شتی وا قەت نابێ . ئاخر من نیـوەی مارەییم لـە چۆلەکە هاتووە . هەموو جارێ کە دەچمە ئاسمانەوە، سەر لە هێلانەکەی دەردێنێو دەڵێ: (دەکەی؟) منیش جارێکیان لە دڵی خۆمدا گوتم « ئا » ، ئەوەش نیوەی مارەیی یە . بەڵام پەیمانت دەدەمێ هەرگیزاو هەرگیز لەبیرت ناکەم . »

مزراح گوتی : « ئەوەندەش هەر باشە . خراپی چی یە . »

لەوە زیاتر یەکتریان نەدواند .

ڕۆژی دووەم کوڕەکە تۆپی دەرهێنا . تۆپـەکە وەکو مەل کەوتە ئاسمانـەوە . مـزراح تەماشـای

Scanned with CamScanner

کرد ، تۆپەکە ئەوەندە بەرزبووەوە لە مەودای چاو چووە دەرێ . کە دەچووە ئاسمان‌و دەهاتە خوارێ ، (زرم) بە زەوی دەکەوت‌و بازێکی بلندی هەلـدەدا بۆیەش وای دەکرد چونکە تۆپێکی بزۆز بوو . تەپەدۆری لەناو زگ‌دا بوو ، هەشت جار چووە ئاسمان‌و هاتەوە . جاری نۆیەم کە چووە ئاسمان نەهاتەوە ، ئاوو ئاو چوو . ئەوەندەی کورە لێی گەڕا نەیدۆزی‌یەوە . ئیتر لێی بێهیوا بوو .

مزراح هەناسەیەکی ساردی هەلکێشاو گوتی: «ئەمن دەزانم لەکوێیە ، چووە مێردی بە چۆلەکە کردووە . ئێستا لە هێلانەی چۆلەکەدایە .»

مزراح تا زیاتر بیری لە تۆپەکە دەکردەوە پتر ئەشقی دەبوو ، هەر چەندە تۆپ مێردی بە مزراح نەکرد و دلی بەیەکێکی تردا بەلام هەست‌و سۆزی جۆشاندو جولاندی ، مزراح کەوتە سەماو خولانەوە . بەلام بیری هەر لەلای تۆپەکە بوو ، تا دەهات لەبەر چاوی جوانتر دەبوو .

چەند سالێکی بەسەردا تێپەڕی ، ئەشقی مزراح کۆن بوو . خۆیشی کەوتە سالانەوە ، ڕۆژێکیان تازە ڕەنگ‌کرابوو ، ببووە مزراحێکی زێڕ کە بازێکی هەلداو خولایەوەو مەیی ، لە هیکەوە بازێکی توندی هاویشت‌و بزر بوو .

Scanned with CamScanner

ئەم لا گەڕان ، ئەو لا گەڕان ، قیسی ژێرزەمینیش گەڕان نەیاندۆزی یەوە .

مزراح بازی‌دابوو ، چووبووە ناو توونی سەرشۆرکێ کە پڕاوپڕی کۆنەشڕە بوو . لاسکە کەڵەمو زبڵو تەنی تێدا بوو . مزراح لەدڵی خۆی‌دا گوتی : «ئێرە زۆر ناخۆشە بۆ من . لێرە ناحەوێمەوە . بۆیاغەکەم زوو دەتەکێ . پەککو کەوتمە ناو چ سۆرەوبۆران ؟»

بە تیی چاوان سەیری قاچکەکەڵەمێکی شەق‌بردووی کرد . لەولاوە شتێکی خڕی کەوتە بەرچاو . لە سێوی کۆنی دەکرد . بەڵام سێو نەبوو . تۆپەکە بوو ، کەوتبووە سەربانو بەناو دووکەڵکێشەوە شۆڕببووەوە ناو توونی سەرشۆرکێ .

کە تۆپەکە چاوی بە مزراح کەوت ، گوتی : « بەخوای چا بوو یەکێکی خۆییم هاتە لا . تێر پێکەوە دەدوێین . راستە لە پێستەی مەراکشی دروست کراوم . کچێکی عازەب بەرگی درووم . تەپەدۆرێکی جوانم لەناو زگ‌دایە ، بەڵام کەس بەخەیاڵی‌دا نایە تەماشام بکات . ئەو کاتەی کەوتمە ناو دووکەڵکێشەوە زۆرم نەما بوو مێرد بە چۆلەکە بکەم . کەچی ئاوهام بەسەر هات . ئەوە پێنچ ساڵە تەڕوشێ هەڵدەمژم . بڕوا بکەن پێنچ ساڵ بۆ کچی

Scanned with CamScanner

عازەب کەم نییە ، زۆر زۆرە ٠ »

بەڵام مزراح وورتەی لەدەم نەهاتە دەرێ . دڵخوازی گۆرینی هاتەوە یاد. تا پتر گوێی لە قسەی نۆپ بوو زیاتر لێی مسۆگەر بوو ئەوە هەبێو نەبێ کۆنە دڵخوازی خۆیەتی ٠

لەوکاتەدا کارەکەر هات توونی سەرشۆرکێ پاکژ بکاتەوە ٠ کە چاوی بە مزراحەکە کەوت قیژاندی : « هوڕڕا ، ئەوەتا مزراحی زێڕین ٠ »

مزراح خەنی بوو . لەو زندانە رزگاری بوو ٠ چووە دەرەوە .

بەڵام کەس باسی تۆپی نەکردو مزراحیش باسی کۆنە دڵخوازی خۆی بۆ کەس نەگێڕایەوە ٠ دڵخوازێك پێنج ساڵ لە توونی سەرشۆرکێ بکەوێو نموشێ بکێشێ ، رەونەقی نامێنێ ٠ بەڕاست ، ئەگەر لەتوونی سەرشۆرکێ تووشی یارەکەت ببیت هەرناتەوێ خۆی لێ بەخودان بکەیتو بیناسیتەوە ٠ وانییە ؟ .

Scanned with CamScanner

چەرخ و فەلەك

هەبوو نەبوو بازرگانێکی زۆر دەولەمەند هەبوو. ئەوەندە دەولەمەند بوو پێیدەکرا جادەیەکی تەواو زێڕڕێژ بکات ٠ یەك بەکۆلانێ زێڕی هەبوو . بەلام پارەکەی خەرج نەدەکرد . درهەمێکی سەرف بکردبایە دینارێکی دەخستە جێ ٠ ئەو تەرزە بازرگانە بوو. زۆری نەبرد ئەمری هەقی بەجێگەیاند ٠

ئەو سامانەی کۆی کردبووەوە بۆ کوڕەکەی بەجێما . کوڕە دڵتەڕ بوو ٠ قەت بێدڵی خۆی نەدەکرد . بە پای پیلان پارەی دەبەخشی ٠ بەکەیفی خۆی رایدەبوارد . هاتوچۆی تیاترۆی دەکرد ٠ دیناری دەکردە کوشی قاقەزو یاری پێدەکرد ٠ لە دەم گۆم و ڕووباران ، لەباتی بەرد ، یاری مراوی نێرانەومێیانەی بە لیرەی زێڕ دەکرد ٠ پارەکەی لێقەزا بوو . وا نەبا لەکۆلی نەدەبووەوە ٠ چاکی کرد لە کۆڵ خۆی کردەوە ٠ وای لێهات لە

Scanned with CamScanner

چارەگەدینارێك زیاتری نەما • جل‌وبەرگیش • لە جو تەسۆلێك‌و کۆنە کراسێکی ئاودامان زیاتر هیچی لەبەردا نەما •

برادەرەکانی لێ‌ی ڕەوینەوە • وەکو جاران پەشتەپەشتیان لەبەر نەدەکرد • لەگەڵی نەدەچوونە گەڕانێ •

ئەو کوڕە برادەرێکی گەنج‌و دڵسۆزی هەبوو • برادەرەکەی چەرخ‌وفەلەکێکی بە دیاری بۆ ناردو گوتی : « ئەمەت هەبێ بەسێتە • هیچ ئیش‌وکار مەکە • » جا چما چ ئیش هەبوو ، داخوا دەیکات یا نایکات؟

بەڕاستی ئەو چەرخ‌وفەلەکە شتێکی سەیر بوو. بتجوولاندایەوە . چەرخ وفەلەکەکە دەفڕی‌و دەکەوتە ئاسمانێ •

کوڕە چووە ناو چەرخ‌وفەلەکەکە ، دانیشت • دەسکەکەی بادا • ووش ، ووش ، ووش • چەرخ‌وفەلەك فڕی • بەسەر دوکەڵکێشی بانان‌و بەسەر هەوری ئاسمانان‌دا فڕی. ڕۆیشت• لەناکاو قرچەیەك لە چەرخ‌و فەلەکەکە هەستا • کوڕە هەترەشی چوو نەوەك چەرخ‌وفەلەك گردەبڕ بشکێ‌و بکەوێتە خوارەوە • بەڵام چا بوو قرچەکە چ نەبوو • هی ئەوە بوو چەرخ‌وفەلەك چووە باریەك‌و توندتر بوو •

Scanned with CamScanner

هەر ڕۆیشت ، ڕۆیشت، تا گەیشتە تورکستان. لەناو دارستانێکدا نیشتەوە چەرخ‌وفەلەکەی لەناو پووش‌وپەڵاش‌دا شاردەوەو خۆی بە پێیان چووە ناو بازاڕی .. تورکیش هەموو بەتای سۆل‌و کراسێ بوون بۆیە هیچ کێشمەودۆخەی نەهاتە ڕێ.

یەکەم جار تووشی دایەنێك هات ، کوڕپەیەکی خەپەتۆڵەی بەئامێزەوە بوو . بانگی کرد: «دایەنەکە، زەحمەت نەبێ پرسیارێکم هەیە . ئەرێ ئەو کۆشکە گەورەیە چی‌یە لە دوورەوەی شار . پەنجەرەی وا بڵندە .»

دایەنەکە وەڵامی دایەوە : « ئەوە حەرەمسەرای کچی پاشایە . فاڵچی خەبەریان داوە ئەو کچە تووشی دڵداری‌یەکی ناخۆش دەبێ ، بۆیە ئەو کۆشکەیان بۆ لەوێ کردووە . پاشاو شاژنی لێ‌دەرچێ کەس نایگاتێ .»

کوڕە بازرگانەکە سوپاسی دایەنەکەی کردو گەڕایەوە دارستان . چووە ناو چەرخ‌وفەلەکەکەی . دەسکەکەی بادا . بەسەربانان‌دا فڕی . چوو ، چوو ، چوو بە پەنجەرەکەدا چووە ژووری کچی پاشا .

کچە لەسەر قەنەفە راکشا بوو . خەوی لێکەوتبوو . ئەوەندە ناسك‌و نازدار بوو ، کوڕە ، خۆی پێ نەگیرا (مرچ) ماچی کرد . کچە بەئاگا هات . زۆر ترسا . بەلام کوڕە دڵی دایەوەو گوتی :

Scanned with CamScanner

(مەترسە ئەمن خوای تورکانم . لە ئاسمانەوە بۆ سەردانی تۆ هاتووم .) . کچە نەدیتکە بوو . قسەکەی لەدڵ چەقیو بڕوای کرد . دووبەدوو دانیشتن . کوڕە دەستی پێکرد هەقایەتێ چاوەجوانەکانی کچەی گێڕایەوە . گوتی ئەو چاوانە وەکو گۆمی مەندوقووڵ وانو خەیاڵ وەکو پەری بەحری مەلەوانییان تێدا دەکات . هەقایەتی هەنیەی گێڕایەوە گوتی : «ئەو هەنیە جوانەت وەکو چیایەك وایە بەفر دایپۆشیبێو پەلە سەهۆلی وێنەداری جوانو بریسکاوەی تێدا بێ . پاشان باسی حاجی لەقلەقی بۆ کرد کە هەموو ساڵێ بێچووی جوان جوان هەڵدێنێ .

قسەو هەقایەتەکانی زۆر خۆشو بەتامبوون . سیحراوی بوون . بەدەم ئەم قسە خۆشانەوە داوای لە کچە کرد کە مێردی پێبکات . کچە قایل بوو . بەڵام گوتی : «دەبێ ڕۆژی شەموو بێیتەوە . ئەو کاتە پاشاو شاژن بۆ چا خواردنەوە دێن . با ئەوانیش ئاگادار بن . ئەگەر بزانن مێرد بە خوای تورکان دەکەم بێشك زۆریان کەیف پێدێت .

بەڵام دیارە تۆ هەقایەتی زۆر خۆش دەزانی . دایكو باوکیشم زۆریان حەز لە هەقایەتە . دایکم هەقایەتی وای پێخۆشە باسی جوانیو داوێنپاکی تێدا بێ . باوکیشم حەزی لە هەقایەتی وایە کە

Scanned with CamScanner

نوکتەو پێکەنینی تێدابێ ، هەقایەتی ئاوایان بـۆ بگێڕەوە . باشە ؟

کوڕە گوتی : « زۆر باشە ، کەوابـوو لەبـاتی نیشان هەقایەتان دێنم . »

کچە شیرێکی زێڕی پێشـکەش کرد کە زۆری کەلك لەو شیرە وەرگرت ، مالاوایی کردو ڕۆیشت. بەسواری چەرخوفەلـەکەکەی ڕۆیشـت ، چـوو ، جارێ زوو کراسێکی نوێی بۆ خۆی کڕی ، پاشـان چوو لە کونجێکی دارستانەکە دانیشتو هەقـایەتی هەڵبەست ، دەبا بۆ ڕۆژی شـەموو هەقایەتـەکان تەواو بکات . هیچ ئەزیەتی پێوە نەدیت ، بۆ ڕۆژی شەموو هەقایەتەکان ئامادە بوون .

پاشاو شاژنو سەراپای بارەگا چـوون چایـەك لەلای کچە بخۆنەوە ، کە ئـەو خەبەرەیـان زانی ، هەموو بە خۆشیو شادی بە پیر کوڕەوە چـوون کوڕە هات . دانیشتن .

شاژن داوای لێکرد ، گوتی : « هەقایەتێکمان بۆ بگێڕەوە ، بەلام هەقایەتێـکی وا بـێ سـوودی هەبێ . ئەقلی تێدابێ . »

پاشا گوتی : « بەلام پێکەنینیشی تێدا بێ . »

کوڕە گوتـی : « بەچـاوان » ، دەسـتی بـە گێڕانەوەی هەقایەتەکە کرد .

Scanned with CamScanner

ئەو هەقایەتە خۆشەی گێڕایەوە .

گوێ بگرن .

گوتی :

هەبوو ، نەبوو ، دەستەشقارتەیەك هەبوو . ئەو شقارتانە زۆر شانازییان بە خۆیانەوە دەکرد . چونکە لە بەرەبابێکی ڕەسەن بوون . درەختی بابەگەورەیان ، دارسنەوبەرێك بوو . لەو دارسنەوبەرە کرابوونەوە کە دارێکی زۆر گەورەو بەتەمەنی دارستان بوو .

شقارتەکان لە چێشتخانەدا لە بەینی چەرخێكو مەنجەڵێکی بەقوڵپ لەسەر ڕەفکەیەك پاڵیان دابووەوە . باسی سەردەمی گەنجێتی خۆیان دەکرد . دەیانگوت : ئەو کاتەی کە هێشتا بەسەر چڵی سەوزەوە بووین زۆر لە خۆشیو شادیدا بووین . بەیانیو ئێواران خوناومان لەسەر دەکەوت . کە ڕۆژ بەدەرەوە با تیر خۆمان دەدایە بەر هەتاوێ . تەیروتاڵی بچکۆڵەش هەقایەتی خۆش خۆشیان بۆ دەگێڕاینەوە .

وای چەند خۆش بوو کە لەسەر درەختی خۆمان بووینو تەماشای ئەو دارستانە چڕوپڕەمان دەکرد . درەختەکانی تر تەنیا هاوینان بەرگیان لەبەر بوو . کەچی بەرەبابی ئێمە بەهاوینو زستان بەرگی سەوزمان پۆشی بوو .

Scanned with CamScanner

ئاخ ، دونیا بۆ کەس نامێنێ ! ڕۆژێکیان داربڕ هاتن . کووکەیەکی گەورەیان نایەوە . لەم هەرایەدا خێزانەکەمان کوێر بووەوە . گەورەکەمان بوو بە دارئـالای کەشتییەکی نەشـمیلانەو دڵـی کوێی بویستنایە بە ناو ئاودا بەهەر چوار ئیقلیمی دونیادا دەگەڕا .

چڵەکانی تر ، هەریەکە کەوتە شوێنێک . پیشەمان بوو بەوە کە ڕوناکی بە خەڵک ببەخشین . هەربۆیەش ئێمەی ماقووڵو خانەدان کەوتووینەتـە چێشتخانە .

مەنجەڵی بەقوڵپ ، کە لەتەنیشت شقارتەکان ، دانیشـتبوو گوتـی : « هەقـایەتی من پێچـەوانەی ئەمەیە . من لەو ڕۆژەوە هاتوومەتە دونیاوە تا ئێستا هەر دەبرژێمو دەکوڵێم . بەڵام زۆر بـەو ئازارەوە سەربەرزم . لەو ماڵەدا لە هەموو کەس گەورەترم .

شادی هەرە گەورەم لە دونیادا ئەوەیە کە دوای چێشتخواردن ئاوها بە خـاوێنو بـاوێنی لەسـەر ڕەفکە پاڵ بدەمەوەو لەگەڵ هاوڕێکانـمدا قسـەی خۆش بکەم .

ئێمە بەدەوام لـە ژوورێین . تەنیا مـام دەولک نەبێ جاروبار بۆ ئاوهێنان تـا حەوشـەی خـوارێ دەچێ .

Scanned with CamScanner

یەك قاسیدمان هەیە قسەمان بۆ دێنێ · ئەویش زەمبیلەی بازاڕە · بەلام هەمیشە قسەی ناخۆشی پێیە · زۆر لەمێژ نی یە کۆنەمەنجەلێك لە داخی قسەکانی لەرزی هاتی، هەژا، کەوتو پارچەپارچە بوو · بەلام مەنجەلێکی زۆر لاسار بوو ·

ئنجا چەرخ وەدەنگ هاتو گوتی: « ئێوە زۆرتان چەند لێدا » کە وای گوت بەردوئاسن لێك خشانو چەخماخەی دا · گوتی: « ئەدی ئێوارەی خۆش ئاوا دەبێت ! »

شقارتەکان گوتیان: « باشە، بابزانین گرنگترین کەسمان کێ یە ؟ »

مەنجەلێکی گلێنە لەوێ بوو · هەلیدایەو گوتی: « ئەمن حەز ناکەم باسی خۆمتان بۆ بکەم · کە بەزمی ئێوارە دەستی پێکرد ئەو حەلە باسی شتێکی واتان بۆ دەکەم کە هەموو کەس بیزانێ · شتێکە هەموومان دەتوانین بە شادومانی یەوە بچینە ناویەوە · زۆر خۆشە . لە نزیك بەلتیکە . لە کەناری دانیمارکە · »

فەخفووری یەکان پێکەوە گوتیان « هەستانێکی باشە، ڕەنگە هەقایەتەکەی خۆش بێ · لەوانەیە بەدلی ئێمە بێت ؟ »

مەنجەلەکە دەستی پێکردەوە: « ئەدی،

Scanned with CamScanner

گەنجێتم ، لەوێ ، لەناو خێزانێکی کرۆهێمندا بردە سەر .

هەموو کەل و پەلەکان جوان جوان بۆ باغ کرابوون. زەوی یەکە پاك پاك شووڕابوو . هەر دوو هەفتــە جارێك پەردەیان دەگۆڕین . »

گەسك لەولاوە هەڵی دایەو گوتی : « چەند بــە زانایی هەقایەتەکە دەگێڕێتەوە . دەڵێی پیرەژنەو لەبەر ئاگردان دانیشتووەو هەقایەت دەگێڕێتەوە ! هەقایەتەکەی چەند خۆشە ! »

دەولك لێی وەرگرتەوە : « ڕاستە . منیش زۆرم ڕالێ یە . »

لەخۆشی یان بازێکی هەڵداو گوتی : « پلوتك » کەوتە سەر زەوی .

مەنجـەڵ کە هەقـایەتەکەی تـەواو کــرد . دوابەندیشی وەکو سەرەتاکە خۆش و بەتام بــوو . ئەوەندە خۆش بوو هەموو فەخفوریەکان لە خەنــی خۆشی یان کەوتنە تەقەتەق . گەسك چوو چەنگێك کەوەری سەوزی هێناو تاجێکی لەسەری مەنجەڵەکە نا . دەیزانی ئەوانەی تر بەم کارە سڵ دەبن ، بەڵام ئەویش حسێبی خۆی کردبوو . گوتی : « ئەگەر من ئەمڕۆ تاجێك لەسەری ئەو بنێم . ڕۆژێك دێ ئەویش تاجێك لەسەری من دەنێت . »

Scanned with CamScanner

هالاوی ئاگریش گوتی : « منیش سەما دەکەم !

کەوتە هەڵپەڕین . وای بتاندیبایە چۆن لەسەر یەك لاق هەڵدەپەڕیو گەردنی بۆ ئاسمان هەڵدەکێشا .

کۆنە سەرپۆشی کورسی‌یەك لە قوژبنێك کەوتبوو. ئەوەندەی تەماشاکرد تا شەقی برد . هالاوی ئاگر گوتی : « ئەرێ ، بۆ تاجێکیش لەسەر من نانێن .»

تاجێکیشیان لەسەری ئەو نا .

شقارتەکان کە ئەمەیان دیت ، لە دڵی خۆیـاندا گوتیان : « یەککو ! ئێمە کۆمەڵێکی چەند تـەباو تفاقین .»

پاشان ڕوویان لە قۆری چا نا گۆرانی‌یەك بڵێ . قۆری گوتی سەرمـامەو تـا نەکوڵـێم گـۆرانیم پێ ناگوترێ . هەرچەندە بە بەری‌دا کەوتن لە کەڵی شەیتان نەهاتە خوارێ . گوتـی ئەگەر لـە ژووری دانیشتن‌و لەسەر مێزی بەردەم پاشاو شاژن نەبێ گۆرانی ناڵێم .

کۆنە پەڕاووچەیەکی نووسـین لە دەلاقـەیەك کەوتبوو . کارەکەرەکە پێی‌دەنـووسی . هیچیـان دەرهەق نەدەزانی ئەوە نەبێ کە بەشی هـەرە زۆری لەدەویت تقووم کرا بوو . ئـەویش شـایی بـەوە دەهات‌و دەیگوت: « مادام قۆری چا گۆرانی ناڵێ . پێویست ناکات . لە دەرەوە ، بولبولێك لەناو قەفەز

Scanned with CamScanner

دایە . ئەگەرچی دەرسیشی نەخوێندووە بەلام زۆر گۆرانی دەزانێت . با ئەو گۆرانیمان بۆ بلێت . »

کتلی ، کە یەکەم گۆیندەی چێشتخانەو دەستەخوشکی قۆری بوو ، گوتی : « من بەلامەوە باش نی‌یە گوێ لە گۆرانی بالندەی بیانی بگرین . چما ئەو مەلە هاونیشتمانی‌یە ، چی‌یە ؟ با زەمبیلەکە ئەم بڕیارە بدات . »

زەمبیل گوتی : « دلم زۆر سوارە . زۆر پەستم . توخوا بەزمو رابواردن وا دەبێت ؟ وا باشتر نی‌یە هەر کەسە لە شوێنی خۆی ئۆقرە بگرێت ؟ با ماندووبوونەکەمان بەفیڕۆ نەڕوات . »

هەموو پێکەوە هاواریان کرد : « با دانیشننەکە تێك بدەین . »

لەو کاتەدا ، دەرگا کرایەوە . کارەکەر هاتە ژوورێ . هەموو رەپ ڕاوەستان . کەس وورتەی لەدەم نەهاتە دەرێ .

بەلام هەموو بە دلنیایی دەیانزانی هەرکەسە چی‌یە ؟ و چ جۆرە پیاوێکە ؟ هەرکەسە لەدلی خۆیدا دەیگوت : « ئەگەر مەیلم لێبایە دەمکردە ئێوارەیەکی خۆش ! »

کارەکەر دەستی‌دا شقارتەکانو دای‌گیرساندن . ئۆی ، چۆن کلپەیان هاتو چەخماخەیان دا .

Scanned with CamScanner

شقارتەکان لە دڵی خۆیاندا گوتیان: «ئێستا هەموو کەس دەزانێت کە ئێمە گرنگترین شتین. دەزانێت چۆ تیشکمان هەیە. دەزانێت چەند ڕوناکین.» پرت، دامردنەوە.

ئەمە بوو هەقایەتی کوڕەکە. کە شاژن گوێی لێبوو گوتی، «بەڕاستی هەقایەتێکی خۆش بوو. وام دەزانی لەگەڵ دەنکە شقارتەکان لە چێشتخانەدام. کچەکەمانت پیرۆز بێت. حەڵاڵت کرد.»

پاشا گوتی: «دەقەبەرمان کردیت. بەیانی وەرە بیبە.» کوڕە لەو ساتەوە بوو بە خۆیی. تەدارەکی زەماوەندیان ڕێکخست. شەوێ شار بوو بە چراخان. کێکو شیرناتی بەبەر منداڵان وەرکرا. بوو بە گوێفڕکانێ. منداڵ لە کوچەو کۆڵانان هەستانەوە سەر پەنجەی پێ. بە پەنجەی دەست فیکەیان کێشا. (خۆشی بۆ دووانە. گڕ لە هەموانە.)

کوڕە نەختێ بیری کردەوە، لە دڵی خۆیدا گوتی: «وا چاکە کردەوەیەکیش بنوێنم!»

هەستا، تۆپترەقەو کبریتو چەکوچو هەر جۆرە یارییەکی ئاگرینی بە خەیاڵدا هات کۆی کردەوەو خستییە نێو چەرخوفەلەکو سوار بوو،

Scanned with CamScanner

فڕی · ووش ، ووش ، ووش . وای بنانديبايه چۆن فڕی ! چۆن هات و چەند بە جوانی تێپەڕی !

تورك ، هەموو لە عاجباتيان هەڵدەپەڕين و بازيان دەدا ئاسمان · سۆليان لەپێ دەبووەو قرپەی دەهات بە بناگۆی یان دا دەڕۆيشت · ناهەق نەبوون . قەت شتی وايان نەدی بوو . بۆيە بڕوايان هێنا ئەوە خوای توركانە كچی پاشا دەگوازێتەوە ·

كوڕە ، چوو لەناو دارستانی گۆڕين نيشت · لەدڵی خۆی دا گوتی : « بەپێیان دەچمە ناوشار · بزانم خەڵك چيم دەرهەق دەڵێن · » قسەكەی ماقووڵ بوو . كە چوو چاوی بەو خەڵكە كەوت هەموو سەريان سوڕما بوو · هەريەكە بەجۆرێك باسی دەكرد . يەكێك دەيگوت : « بەچاوی خۆم خوای توركانم دی . چاوی وەكو ئەستێرە وايە ، ردێنی سپی كەفزيوينە · » يەكێكی تر دەيگوت : « ديم لەناو پالتۆيەكی ئاگردا دەفڕی . فريشتەی نەشميل سەريان لەناو قەدی پالتۆكەی دەرهێنا بوو . »

وای ، شتی سەيروسۆبەتی لەبارەی خۆی بيستەوە !

بۆ ڕۆژی پاشی ، كە ڕۆژی زەماوەند بوو · كوڕە بازرگان گەڕايەوە ناو دارستانەكە بۆ ئەوەی سواری چەرخ و فەلەكەكەی ببێ و بڕوا · بەڵام چەرخ و فەلەكی چی ؟ تا چووەوە چەرخ و فەلەكەكە سووتا بوو ،

Scanned with CamScanner

کل و کۆی دامردبووەوە . تومەز کوڕەکە لەکاتی وازی کردندا سەرکە بزۆتێکی لەناو لەبیر کردبوو . ئاگری بزۆتەکەی پێوە نووسابوو کردبوویە ڕەژوو.

جا ، کوڕە پەکی کەوت . دەستی بەر بو . نەیتوانی بچێتەوە لای بووکێ .

بووکیش ئەو ڕۆژە تا ئێوارێ لەسەربانی ڕاوەستاو تەماشای کرد لە هیچ لایەك دیار نەبوو . کچەی بەستەزمان تا ئێستاش هەر لەوێ چاوەڕێیە.

کوڕە بازرگانەکەش سەری هەڵگرت و ڕۆیشت، لەو ڕۆژەوە بەدونیادا دەگەڕێ و هەقایەتان بۆ خەڵك دەگێڕێتەوە . بەڵام هیچێکیان بەقەد هەقایەتی دنکە شقارتەکان خۆش نین .

Scanned with CamScanner

بــەرازەوان

هەبــوو ، نەبــوو ، کوڕەپاشــایەك هەبــوو . وولاتێکی لەبەر دەستدابوو . هەرچەندە وولاتەکەی بچووك بوو بەڵام بایی ئەوەی دەکرد ژنێکی پێ بێنێ . ئەویش بیری لە شتێکی واکردەوەو کەوتبووە شوێن ئەو ئیشە خێرە .

بێ گومان ئازایــەتی دەوێ بچێتــە داخــوازی کچی پاشا . بەڵام لەبەر ئــەوەی کــوڕە خــۆی زۆر ناودێر بووو ســەدان کچەمــاقووڵ هەبــوون بــە سوپاسەوە مێردی پێ بکەن ، زاتی پەیدا کردو لــە کچەپاشا چووە پێش . بەڵام داخۆ کچەپاشا پێی رازی دەبێ ؟

با گوێ لــە هەقایەتــەکە بــگرین ، بزانــین بەچی دەگات . کوڕەپاشا ، کاتی خۆی کە باوکی مردو شاردیانەوە . پاش ماوەیەك دیتی بنەگوڵێك لەسەر گۆڕی باوکی ڕواوە . وای بنەگوڵێکی جــوان بوو !

هەر پێنج ساڵ یەکجار گوڵی دەدا ٠ ئەوجارەش تەنیا یەك گوڵی دەدا ٠ بەڵام گوڵێکی یەکجار جوان و بۆنخۆش ٠ ئەوەندە جوان بوو هەرکەسێ چاوی پێ بکەوتایە هەموو خەم و پەژارەیەکی لە بیر دەچووەوە ٠ کوڕە بولبولێکیشی هەبوو ٠ دەنگی ئەوەندە خۆش بوو دەتگوت هەمو ئاوازی ناسکی دونیا لە دەنووکی بچووکی ئەوەوە هاتۆتە دەرێ ٠

کوڕە ، گوڵ و بولبولەکەی ، هەریەکە خستە ناو قوتوویەك و بە دیاری بۆ کچەی نارد ٠

خەبەریان دایە پاشا ، گوتیان دیاری بۆ کچەکەت هاتووە ٠ پاشا گوتی بیهێنن ٠ دیارییەکەیان بردە هۆلی گەورە ٠ کچەپاشا لەوێ لەگەل کارەکەران خەریکی گەمەر ڕابواردن بوو ٠ خووی بە یاری (میوانانێ)وە گرتبوو ٠

کە کچە چاوی بە قوتووەکە کەوت ٠ لە خۆشییان چەپڵەیەکی توندی لێدا ٠ گوتی : « وای ناکا ئەم دیارییە پشیلۆکەیەك بێ ٠ » بەڵام کە قوتوویەکیان کردەوە پشیلە نەبوو ٠ گوڵەجوانەکە بوو ٠ کارەکەرەکان گوتیان : « ئەیەڕۆ ، چەند جوانیان دروست کردووە ٠ »

پاشا گوتی : « نەك هەر جوانە ٠ ناسکیشە ٠ »

بەڵام کە کچە لە گوڵەکە وورد بووەوە ٠

Scanned with CamScanner

شاگەشکە بوو • وەخت بوو لە پرمەی گریان بدات، گوتی : « بابە ، ئەوە دەستکرد نی یە • گولی بەڕاستی یە • »

کارەکەرەکان گوتیان : « ڕاست دەکات • گولێکی بەڕاستی یە • » پاشا گوتی : « لەوە گەڕێن • با بزانین قوتووەکەی دی چی تێدایە • »

کردیانەوە • بولبولێکی تێدابوو • بولبولەکە ئاوازێکی ئەوەندە خۆشی خوێند هەموو ناسان • زمانیان گیرا •

کارەکەر گوتیان : « شتێکی بەرزە ! ئاوقەرای نی یە • » گزیرێکی دەربار کە گوێی لە چریکەی بولبوکە بوو گوتی : « ئەم باڵندەیە سازوئاوازی ژنە شیرینەکەمم دێنێتەوە یاد • دەق وەکو ئەو وایە • »

پاشا وەك منداڵێکی ساوا نزگرەی هاتیو گوتی : « ڕاست دەکەی • وایە • »

کچی پاشا هەڵی دایە « قەت دڵم بڕوایی نادات ئەم باڵندەیە باڵندەیەکی ڕاستەقینە بێت • »

ئەوانەی دیاری یەکەیان هاورد بوو ، گوتیان « با ، با، باوەڕ بکە • باڵندەیەکی ڕاستەقینەیە • »

کچی پاشا گوتی : « دە بەرەلای کەن ، بزانم ، دەفڕێ • » •

Scanned with CamScanner

هەرچەندە دیاری‌یەکە زۆر نایاب‌و بێ‌وێنە بوو. کچە دڵی پێ‌نەرم نەبوو ٠ لە دوو کوڕەپاشای نەنارد. بەڵام کوڕەپاشا نەتەی بەرنەدا ٠ دەم‌وچاوی خـۆی بە بۆیاغی ڕەش‌و قاوەیی ڕەنـگ کرد ٠ شەپقـەی لەسەرناو چوو لە دەرگەی ماڵی پاشای‌داو بە پاشای گوت :

«پاشام خۆش بێ ٠ هاتووم بەڵکو لەم کۆشکەی ئێوەدا کارێکم دەست کەوێ».

پاشا گوتی : «همم ! بڵێم چی ؟ با بزانم ٠ ئـا ، یەکێکمان دەوێ بۆمان بچێتە بەر بەرازان ٠»

کوڕەپاشا ، ڕازی بوو . بوو بـە بـەرازەوانی ماڵی پاشا ٠

لە خوارێ ، لـە تەنیشـت گـەوڕی بـەرازان ژوورێکی خراپووچکەیان دایە ٠ ڕۆژ تا ئێوارە ئیشی دەکرد . ئێوارێ ، مەنجەڵێکی بەقـوڵپی هـەبوو ، لەسەر ئاگری دادەنـا ٠ مەنجەڵـەکە دەوران‌دەوری زەنگولۆکە بـوو ٠ کـە دەکـوڵا . زەنگوڵـەکان دەزرنگانـەوە . ئاوازێـــکی زۆر خۆش‌ودێرینیـان لێ‌هەڵدەستا ٠

هەیهوو ! ئۆگستینی ئـازیز ،
ئەوەی هەبوو ٠ هەمووی چوو ، چوو ، چوو ٠

عەنتیکە لەوەدا بوو ئەگەر دەستت بدابایە بەر

Scanned with CamScanner

هەڵمی مەنجەڵەکە بۆنی هەموو چێشتەکانی ئەو شارەت دەکرد · دەتزانی کێ چی لێناوە ؟ و کێ چی ئامادە کردووە ؟

ئەو مەنجەڵە لەکوێ ، گوڵەکە لەکوێ ؟ !

رۆژێکیان کچیپاشا لەگەڵ کارەکەران بە پیاسە چوونە گەڕانێ · کە بەلای ژووری بەرازەواندا تێپەڕین کچە گوێی لە ئاوازەکە بوو · بەبێدەنگی دانیشتو گوێی لێراگرت · چونکە خۆیشی گۆرانی « هەیهوو ! ئۆگستینی ئازیز »ی دەزانی . بەڵام هەر نیوەی دەزانی .

کچە کە گوێی لەم ئاوازە بەرزە بوو ، لە دڵی خۆیدا گوتی : « ئەدی بۆچی من تەنیا یەك پارچەی ئەو گۆرانییە دەزانم ؟ دیارە ئەو بەرازەوانە هونەرمەندێکی بەهرەوەرە · »

لەکارەکەرێکی ڕاخوڕی : « کچێ ، بڕۆ لەو بەرازەوانە برۆ ژووری · داوای لێبکە داخۆ ئەو ئامێرە بەچەند دەفرۆشێت ؟ »

کارەکەرەکە غاریدا چوو ، بە کوڕەی گوت : « ئەو مەنجەڵە بەچەند دەدەی ؟ »

بەرازەوان گوتی : « بە دە ماچی کچیپاشا · »

کارەکەرەکە قیژاندی : « وەیش ، خوا نەکا ، پیسو چەپەڵ · »

بەرازەوان گوتی : « ئەوەیە ، مـالی خۆمـەو بەکەمتری نادەم »

کە کارەکەرەکە گەڕایەوە ، کچەپاشا لێی پرسی:

« ها ؟ چ بوو ؟ چی گوت ؟ »

کارەکەرەکە گوتی : « ناماقوڵی‌یەکی خراپی کرد، نـاگوترێ ! »

کچی پاشا گوتی : « چی‌یە ؟ چی گوت ؟ قەیدی ناکا بیڵێ ٠ »

ئەویش بەچپە قسەی بەرازەوانی پێراگەیاند .

کچی‌پاشا گوتی : « با بـڕوا ئـەو خوێـڕی‌و ناکەس‌بەچەیە ٠ »

لێی‌دا ڕۆیشت . نەختێـک دوورکەوتـەوە ٠ دیسان زەنگوڵەکان زرنگانەوە :

هەیهوو ! ئۆگستینی ئـازیز ،

ئەوەی هەبوو ٠ هەمووی چوو ، چوو ، چوو ٠

کچی‌پاشا بەکارەکەری تاینی گوت : « گوێـت لێ‌بێ ٠ برۆ لای بەرازەوان‌و پێی‌بڵێ مەنجەڵەکەی بە دەماچی کارەکەرەکەم نادات ؟ »

بەرازەوان وەڵامی ناردەوە : « نەخێر ٠ دە ماچی کچی‌پاشا . ئەگەر نا مەنجەڵەکەم نادەم ٠ »

Scanned with CamScanner

که کچی پاشا ئەم قسەیەی بیستەوە ، گوتی : «هەتیوێکی چەند ئیسبك گرانە . قەیدی نی‌یە . بەلام کارەکەرینە ، ئێوە دەورم بگرن تا کەس نەمبینێ .»

کارەکەرەکان هەر چوار دەوریان گرت و کراسیان فش کردەوە . بەرازەوان دە ماچی خۆی کردو کچی پاشا مەنجەڵەکەی وەرگرت و ڕۆیشت .

ئای کوڕینە چەندیان هەوەس پێ‌هات . وەخت بوو لە خۆشی‌یان پەڕوباڵ دەرکەن . ئەو ئێوارەیە تا ماڵ نووستنان و ڕۆژی پاشیش تا ئێواری مەنجەڵەکە هەر کولا .

هەر لە بارەگای پاشاوە بگرە تا دەگاتە دوکانی پینەدۆز دەیانزانی هەر ئاگردانێکی شار چی تێدا لێ‌دەندرێ .

کارەکەر کەوتنە چەپلەکوتان و هەڵەکەسەما :

« دەزانین کێ شۆربای خۆش و کێکی هەیە ؟ دەزانین کێ مزەورەو گۆشتی هەیە ؟ چ لەوە خۆشتر دەبێت ؟ !

خاتوونی حەرەمسەرای شاهانە پێی گوتن : « ڕاستە ، خۆشە ، بەلام نرخەکەی گرانە . کچی بابان کوێرینە ئەمن کچەپاشام نەکەن ئەو نهێنی‌یەم ببەنە دەرێ . حەیام دەچێت ! »

هەموو پێکەوە گوتیان : « ئەیەڕۆ ،

Scanned with CamScanner

قەت گەسسێ • خانم قسەی وا گوو دەگەی ؟ شتی وا چۆن دەبێت ؟ »

بەرازەوان – یا بڵێین کوڕەپاشاکە ، چونکە ئەوان نەیاندەزانی کوڕەپاشایە ، هەر بە بەرازەوانی تێدەگەیشتن • – ڕۆژ نەبوو خۆی بە شتێکەوە خەریك نەکات و عاجباتی یەك نەنوێنێ •

ئەمجارەیان شەقشەقەیەکی دروست کرد • کە بات بدایە سەماو هەلپەڕکێیەکی وای دەکردو ئاوازێکی وای دەخوێند لەوەتی دونیا دونیایە شتی وا نەبووەو نابێت •

دیسان کچەپاشا بەوێدا تێپەڕی • هەڵوەستەیەکی کرد • گوتی : « ئەمە خۆشە ، ئەدی. قەت بەزم و ئاوازی وا خۆشم نەبیستووە • » بەکارەکەرەکەی گوت : « کچێ ، بڕۆ ژووری • پێی بڵێ داخۆ ئەو ئامێرە نرخی چەندە • بەلام پێشەکی پێی بڵێ ئەمجارە هیچ ماچی نادەمێ ، ها !»

کارەکەر لە بەرازەوانەکە چووە ژووری و داخوازی کچی پاشای پێڕاگەیاندو هاتەوەو بە کچەی گوت : « خانم ، سەد ماچی کچی پاشای دەوێت ! • »

کچی پاشا گوتی : « دیارە لێی گۆڕاوە • »

لێیدا ڕۆیشت . نەختێ دوورکەوتەوە •

Scanned with CamScanner

سەنگرایەوە . لە شوێن خۆی چەقی ٠ گوتی :
«ئەمن کچەپاشام . پێویستە هونەرو هونەرمەندان
هان بدەم ٠ کچێ برۆ پێی بڵێ با وەکو دوێنێ دە
ماچ لەمن بکات‌و ئەوەی‌دی لە کارەکەرێکم » .

کارەکەرەکان گوتیان : « وەیش ! ئێمە شتی
وا قبوول ناکەین » کچی‌پاشا گوتی : « چی‌تێدایە ٠
کە من ماچی بدەمێ ئێوە بۆ نایدەنێ ؟ ئەوەش بزانن
کرێتان دەدەمێ . بەلاش نی‌یە ٠ »

کارەکەرەکە چووە لای بەرازەوان‌و داواکەی
پێڕاگەیاند ٠ بەرازەوان گوتی : « سەد ماچی
کچی‌پاشا . ئەگەرنا هەرکەسە لە ماڵی خۆی ٠ »

کچی‌پاشا گوتی : « فەیدی نی‌یە ٠ بەڵام ئێوە
دەورم بگرن ٠ »

کارەکەرەکان بە ئەڵقە وەستان دەوریان گرت ٠
ئەویش لەگەڵ بەرازەواندا کەوتە ماچ‌و‌موچ‌و
ڕامووسان ٠

بەرێکەوت ، پاشا لەو کاتەدا چووە سەربان‌و
چاوی بەو هەرایە کەوت ، گوتی « پەککو ! ئەو
حەشامەتە چی‌یە لای گەوڕی بەرازان ٠ » چاوی
هەڵگلۆفت ٠ عەینەکی کردە چاو . « ها ، کارەکەرن
یاری دەکەن ٠ با بچم بزانم مەسەلە چی‌یە »

قۆندرەی سۆلانی کردبووە پێ ٠ پاژنەی

Scanned with CamScanner

هەڵگێشاو چوو .. بەتەنگاوی چوو !
کە گەیشتە حەوشێ ، لێیانچووە پێش . کەس ئاگای لێ نەبوو . کارەکەرەکان خەریکی ژماردنی ماچەکان بوون . چونکە نەیاندەویست کابرا نە ماچێك زیاتر بکاتو نە ماچێك کەمتر . پاشا هەستایەوە سەر پەنجەی پێو تەماشای کرد . کە دیتی بەرازەوانو کچەکەی لە باوەشی یەکترنو یەکدی ماچ دەکەن ، گوتی : « وەی ، وەی ، تەواومان کرد . ئەوە چییە ؟ »

بەرازەوان لە ماچی هەشتاو شەشەمیندا بوو کە پاشا قینی جۆشاو لنگەپێلاوێکی سرەواندە سەری هەردووکیانو گوتی : « بڕۆن ، لەم وولاتە نەمێنن ! »

بەرازەوانو کچەکەی لە وولاتی خۆی شاربەدەر کرد .
کچە دانیشتو فرمێسکی داباراند . بەرازەوانیش ما سەرکۆنەی بکات . لەو کاتەدا دایکردە بارانێ . کچە کەوتە خوێندنەوەی نەزیرۆکان : «وای لە خۆم مل بە کوێنێ سەر بە هەشێ ، چارەڕەشێ . چۆن مێردم بە کوڕە پاشایەك نەکرد ؟ »
بەرازەوان چووە پەنا درەختێك . بۆیاغی رەشو قاوەیی لە دەموچاوی خۆی شووشت . بەرگی کۆنو

چڵکنی فڕێداو دەستە بەرگێکی شاهانەی کردە بەرو چووە بەردەم کچە . ئەوەندە قۆزو جوان بوو کە کچە چاوی پێ کەوت ، خۆی بۆ چەماندەوە . کوڕە پێی گوت : « تازە سوودی نییە . تۆم لەبەرچاو کەوت . بە کوڕەپاشایەکی کۆکو بێتاوان رازی نەبووی . ریزی گوڵو بولبولت نەگرت ، چووی بۆ لەیستۆکێکی هیچ ماچت دایە بەرازەوان . منو تۆ بۆ یەك نابین . پێکەوە هەڵناکەین . هیوام شادومانیتە . بەخێر بمینێی . »

وای گوتو ڕۆیشت . گەڕایەوە وولاتی خۆیو کچە تا بەردەرگای ماڵێ لە دوی چوو . کوڕە دەرگای لەسەر خۆی خشت کلیلداو شمشیرەی ڕەپێش کرد .

کچەش هەر هێندەی بۆ مایەوە . لە دەرەوە ڕاوەستاو هەڵی کردە گۆرانی :

هەیهوو ! ئۆگستینی ئازیز ،

ئەوەی هەبوو . هەمووی چوو ، چوو ، چوو .

Scanned with CamScanner

کـــوورك

هەندێ جـار کە پـاش وەشـــتو چەخمـــاخە ، بەتەنیشت تەبارەی گەنمەکووركدا دەڕۆی ، دەبینی سووتاوەو ڕەشدا گەڕاوە · دەڵێی ئاگری لەســـەر کراوەتەوە · دەشتەکی دەڵێن برووسك لێیداوە . بەڵام دەزانی برووسك بۆچی لێیداوە ؟

چۆلەکەیەك مەسەلەکەی بۆ من گێڕایەوەو منیش بۆ تۆی دەگێڕمـــەوە · چولەکەکەش بەش بـــەحاڵی خۆی لە پیرەدارچنارێکی بیست بوو کە لە قەراغ تەبارە گەنمەکە بوو · ئێســـتاش هەر لەوێیـــە . چنارێـــکی زۆر گـــەورەو بەهەیبەتـــە · گڕنی گڕنی بووە . ناوقەدی شەق بووە · کلۆر بـــووە . گیاو لاولاوی تێدا ڕوواوە · پیر بووەو کووڕ بۆتەوە . چڵەکانی وەکو پرچی سەوزو درێـــژ شۆڕبوونەتەوە سەر زەوی .

ئەو ناوە هەمووی تەبارەیـــە · تەبـــارەی دەرە ،

جۆ ، هەرزن ، گەنم ، هەرزن کە پێدەگات و دەلەرێتەوە وەکو باڵەفڕەی چۆلەکە زەردەی سەرچڵ وایە .

ئەو تەبارانە زۆر بەشانازیەوە ڕوویان کردبووە ئاسمان . تا گەورەتر دەبوون لە بێفیزی یان زیاتر دەنووشتانەوە . یەکێ لەو تەبارانە . تەبارەی گەنم بوو . ئەو تەبارە گەنمە یەکسەر لە بن دارچنارەکەوە هەستا بوو . بەڵام ئەو گەنمە وەکو دانەوێلەکانی دی نەدەچەمایەوە . زۆر خورت و سەرگەرم بوو . لووتی ئەوەندە بەرز بوو نەبێتەوە .

گەنمەکە ڕۆژێکیان رووی کردە دارچنارەکەو پێی گوت : « گوڵەکانم بەقەد هەموو دانەوێڵەکانی ئەم ناوە دەبێت . لەوان جوانتریشم . گوڵەکانم وەکو کولووکەسێو وان . هەر زێنەتە تەماشام بکەن . ئەرێ پیرەدارچنارەکە ، کەس دەناسی لەمن جوانتر بێت ؟ »

دارچنار سەری لەقاند ، وەك ئەوەی بڵێت : « ئەدی چۆن ، زۆری لەتۆ جوانتر هەن . »

گەنم لەڕکان شەقی برد . گوتی : « بڕۆ ، هەی پیرەداری وڕوگێژ . ئەوەندە پیر بووی گیات لە وورگدا ڕواوە . قسەی وا چۆن دەکەیت . کێ هەیە لەمن جوانتر بێت ؟ »

Scanned with CamScanner

زریان ڕەشەبایەکی توندهەڵی کرد. کە گەیشتە لایان هەموو گوڵەکان پەلکیان داخستو سەری نەرمیان دانەواند. بەڵام گەنمی کەپووبڵند هیت ڕاوەستا. سەری هەڵکێشا. هەموو پێیان گوت: «پیاوی چابە وەکو ئێمە سەر دابنەوێنە.»

گەنم گوتی: «منو سەردانەواندنیان نەگوتووە.»

دانەوێنەکان هاواریان کرد: «وەکو ئێمە سەردابنەوێنە. فریشتەی ڕەشەبا بەسەر سەرماندا دەڕوا. باڵی وای پێوەیە لە هەورەکانەوە تا سەر زەوی پان بۆتەوە، بتگاتێ لێتدەداو دەتسووتێنێ. ماوەی پاڕانەوەت نادات.»

گەنم گوتی: «قەت ناچەمێمەوە.»

پیرەدارچنار پێی گوت: «گوڵەکانت پێوەدەو لاسکەکانت بچەمێنەوە. هەوراز مەڕوانە. برووسکەو هەورەتریشقەیە. بنیادەمیش ناوێرن شتی وا بکەن. چونکە تەماشای چەخماخەت کرد مانای وایە لە خوا ڕادەمێنی. ئەویش یەك تروسکەی بەر هەر کەسێك بکەوێ کوێری دەکات. نەخوازەلا ئێمە کە زۆر لە بنیادەم کەمترین. ئەگەر بوێرین شتی وا بکەین خوا بزانێ چیمان بەسەردێت.»

گەنم گوتی: «ئێمە بۆ لە بنیادەم کەمترین؟ دەوا

Scanned with CamScanner

سەیری ئاسمانم کرد ، چی دەبێ با ببێ ! »

بەم جۆرە بەبایی بوونو لووت بەرزی یەوە سەری کێل کردەوەو چاوی بڕی یە ئاسمان .
بروسکەیەکی وای هاویشت دونیا بوو بە یەك پارچە گڕوبڵێسە .

ڕەشەبا هاتو تێ پەڕی ، دونیا کپ بووەوە . گوڵی دانەوێلەکان قیت بوونەوە ، بەو بارانە لە زاخ درانەوە ، کەوتنە هەڵمژینی هەوای پاكو بێ گەرد ، کەچی گەنمەکە کەوتە بەر برووسکەو سووتا بوو بە ڕەژوو ، بوو بە کوورك . بوو بە بژارێکی بێ سوود .

پیرەدارچناریش چڵەشۆڕەکانی لەبەر (با)دا ڕاژەند ، دڵۆپە بارانی زلزل لە گەڵا سەوزەکانی کەوتنە خوارەوە . دەتگوت بنیادەمەو فرمێسك دەڕێژێ ، چۆلەکە لێیان پرسی :

« درەختەکە ! بۆ دەگری ؟ دونیا خۆشە . تەماشاکە دونیا چەند جوان دەبریسکێتەوە ، هەور چۆن دەڕوا . ئەو گوڵو نەمامانە بۆن کە ، ئەو گریانەت لە چی یە پیرەدارچنار ؟ »

دارچنار هەقایەتی ڕکەستووریو لامەلی گەنمەکەی بۆ گێڕانەوە ، تێی گەیاندن چۆن گەنمەکە بە سزای خۆی گەیشتو سووتاو بوو بە کوورك .

دونیا ئاوایە .

منیش کە ئەم هەقایەتەم بۆ گێڕانەوە ، ئەوە لە چۆلەکەیەکم بیست . ئێوارەیەکیان داوام لێ کرد هەقایەتێکم بۆ بکات ، ئەویش ئەمەی بۆ کردم .

(نازانم بەدڵتان بوو یان نا ؟)

Scanned with CamScanner

کوڕە چەتوونەکە

هەبوو نەبوو ، پیرەشاعیرێك هەبوو · زۆر بەروحم‌و میهرەبان بوو ·

ئێوارەیەکیان لە ماڵەوە دانیشتبوو · بوو بە بەفرو باران‌و کرێوەیەکی زۆر تووش · باران وەك کۆتکی دەونخوون دەهاتە خوارێ · بەڵام شاعیرەکە بەدڵنیایی لەبەر ئاگردانی دانیشتبوو. ئزکز سێوی دەبرژاند ·

شاعیرەکە پیاوێکی ئەوەندە میهرەبان‌و دڵنەرم بوو · لە دڵی خۆیدا گوتی : « ئێستا هەر بەستەزمانێکی لەدەرەوە بێ دەبێتە مریشکی ئاوەڕووت کراو · جێگەی تەقەڵێکی لەشی بە ووشکی نامێنێ · »

لەو کاتەدا یەکێك لە دەرگەی داو بەدەم گریانەوە هاواری کرد : « ماڵێ ، دەرگام لێ بکەنەوە · لە بارانێ

Scanned with CamScanner

هەڵاتووم . لەسەرمان قەسریم • » بارانیش خوڕخوڕ دەهاتە خوارێ • (با) گفقەی دەهات و پەنجەرەکانی ڕادەژەنی .

پیرەشاعیرەکە چوو دەرگای کردەوە • دیتی کوڕێکی بچکۆلە لەبەردەرگا وەستاوە •

کوڕە رووت و قووت بوو . ئاوی لە پرچە درێژو زێرینەکەدا دەچۆڕایەوە • لەسەرمان هەڵدەرزی . ئەگەر نەهاتایە ژووری قنیاتی لەبەر دەبڕا •

پیرەشاعیرەکە دەستی گرت و گوتی : « گچکەل ، وەرە ژووری • خۆت گەرم بکەوە. شەراب و سێوی برژاو بخۆ تۆ کوڕێکی زۆر قشت و بچووکی ! »

ڕاستە • کوڕە کوڕێکی زۆر قشت و نازدار بوو. چاوی وەکو ئەستێرەی گەش وا بوون • پرچی زێرینی کە ئاوی لێدەچۆڕایەوە زۆر جوان گلوارەی بەستبوو • دەتگوت بێچووە فرێشتەیە . بەڵام لەسەرمان زەرد هەڵگەڕا بوو • چرك و هۆڕ دەلەرزی. کەوانێکی بەدەستەوە بوو . بەڵام کەوانەکە لەبەر بارانێ تەڕ ببوو ، ئیشی نەدەکرد • تیرەکانی خاو ببوونەوە .

پیرەشاعیرەکە لەبەر ئاگردانی دانیشت و کوڕەبچکۆلانەکەی لە تەنیشتە خۆی دانا • پرچی گوشی و ئاوی لێچۆڕاندەوە • دەستە بچووکەکانی

Scanned with CamScanner

لەنێو لەپی خۆیدا گەرم کردەوە.

کوڕە بووژایەوە. کوڵمەکانی گەشانەوە. بازێکی لەخۆی هەڵداو بە دەوری شاعیرەکەدا کەوتە سەما.

شاعیرەکە لێی پرسی: «گچکەل، ناوت چییە؟»

کوڕە وەڵامی دایەوە: «ناوم کیوبیدە. نامناسی. ئەوەتە کەوانەکەم، تیری پێداوێم. تەماشاکە باران لێی کردەوە. هەڵی برینگاند. مانگ چەند جوان دەدرەوشێتەوە.»

پیرەمێرد گوتی: «کەوانەکەت کەلکی نییە. ڕزیوە.»

کوڕە کەوانەکەی بەرزکردەوە. تەماشایەکی کرد. گوتی:

(نەڕزیوە. ئای ووشك بۆتەوە! هیچی لێ نەهاتووە. ژێیەکەی توندە. با تاقی بکەمەوە.)

کەوانەکەی ڕاگرت. تیرێکی هاویشتە بەرێ. نیشانەی لەسەر دڵی شاعیرەکە گرت و لێیداو گوتی: «خۆ دیتت کەوانەکەم نەڕزیوە.» لە تریقەی پێکەنینیداو دەرپەڕی.

Scanned with CamScanner

ئەو کوڕە چەتــوونو ســپڵەو چراغــە دڵـی شاعیرەکەی پێکا . کە سکی پێسووتــاو هێنایـە زووریێو شەرابی دەرخوارد داو باشترین سـێوی پێشکەش کرد .

شاعیرەکە برینێکی گەورەی کەوتە دڵ . ڕاکشاو هاواری کرد :

« ئاخ ، کیوبیــد ! منداڵێــکی چــەند ســپڵەو بێ ئەمەکە . باسی ئەو بێ ئەمەکی یەی بۆ هەمــوو منداڵان دەکەم بۆ ئەوەی وریای خۆیان بن و یــاری لەگەڵدا نەکەن . چونکە ئەگەر لەگەمان پێکی بکەن، بۆی هەڵبکەوێ ئازاریان دەدات . »

شاعیرەکە هەموو کوڕوکچە خۆشەویستەکانی خۆی لە کیوبیــد وریــا کردەوە . بــۆ ئــەوەی خۆی لێ لابدەن و نەکەونــە بــەر زەبــرو تەڵــەکەو فێڵەکانی .

بەڵام کیوبید زۆر کەمۆو حیلەبازە ئــەوایش نەفرە دەدات .

کاتێك کوڕ لــە قوتابخـانە دێنــەوە . دەچــێ چاکەتێکی ڕەش لەبەر دەکات و کتێبێك لەبن هەنگڵ دەنێ و قەرەبەقەرەیان دەڕوات . ئەوانیش نایناسن.

وا دەزانن ئەویش قوتابی یە . لەخۆی نزیك دەکەنەوە . قۆڵی لە قۆڵی هەڵدەکێشن و دەڕۆن . کە خافڵان ، کوڕە ، خۆیان لێدادەنووسێنن ، تیرێکیان ئاراستەی سەر دڵ دەکات .

کچیش ئەو کاتەی کە لە خوێندن دێنەوە . یا ئەو کاتەی کە لە کلیسە دان ، تووشی ئەم کوڕە دەبن .

ئەو کوڕە چەتوونە لە هەموو شوێنێك بەدوای خەڵکەوەیە . لە تیاترۆدا دەچێتە ناو چلچرای بن ساپیتەو خۆی لەوێ مەلاس دەدات . وەك ئاگر دادەگیرسێ . خەڵك وا دەزانن چرایە . گوێی نادەنێ .

هەندێ جاریش دەچێتە باخچەی پاشاو تەماشای رمبازی و تەڕادانێ دەکات .

دوور نەچین هەر ئەو کوڕە بوو جارێکیان تیری لە دڵی دایك و باوکی تۆ دا . تۆ لێیان بپرسە . بزانە چ دەڵێن ؟

وای ئەو کیوبیدە منداڵێکی بەدو لاسارو بەچیرەیە . لە دوو خەڵك نابێتەوە .

کوڕینە ، وریا بن . خۆتانی لێ بپارێزن . لەبیرتان نەچێ تیری لەدڵی داپیریشتان داوە . بەڵام لەمێژە .

دەك ئەسكوردت شكێ ، كيوبيد ، بـۆ خـۆت و ڕەوشتت • منداڵينە ! من هەر هێندەم لەسەرە كـە وورپام كردنەوە . ئەوا زانيتان كيوبيد منداڵێـكی بێحاڵ و بەدكارو شەڕفرۆشە • جا ئێوەش كەيـفی خۆتانــە . .

بەرگ دەستكردی (دارا محمد علی) يە •

ئەم كتێبە (٣٠٠٠) دانەی لێ چاپ كـراوە

لە كتێبخانە نيشتمانی بەغـدا ، ژمارە (١٧٧٩)ی ساڵـی (١٩٧٩)ی دراوەتێ •

Scanned with CamScanner

نرخی (٣٥٠) فلسه

چاپخانه‌ی ..الحوادث..

بـه‌غدا ـ ١٩٧٩

Scanned with CamScanner